

Zwolsse beat in de 'sixties'

Zwols Historisch Tijdschrift

35e jaargang 2018 nummer 4 - 8,50 euro

Wim Huijsmans

Suikerhistorie

(Collectie ZHT)

Het braakliggende terrein aan de Kranenburgweg, waar 83 jaar lang De Toerist stond. Er zijn nu woningen op deze locatie gepland. (Foto Elske Bootsma)

Café Restaurant 'De Toerist' Bij de Vechtbrug (Zwollerkerspel)

De toevoeging 'Zwollerkerspel' in de adressaanduiding van De Toerist geeft al aan dat het etablissement buiten de stad lag, namelijk aan de huidige Kranenburgweg nr. 10. Het café-restaurant werd in 1935 gebouwd door Hendrik Willem Henderiks aan de nieuwe verkeersweg van Zwolle naar Meppel en bij de nieuwe brug over de Vecht.

In feite was De Toerist de voortzetting van een al veel ouder café, een tol annex tapperij en herberg bij het zogeheten Zwolse Tolhek dat ten noorden van de Berkumerbrug lag. Deze tol werd in 1835 opgeheven, maar de uitspanning bleef bestaan en ging via vererving over van achtereenvolgens de families Jansen, Boerdijk en Ester op Henderiks. Na de oorlog werd het café-restaurant geëxploiteerd door een schoonzoon van Henderiks, Albert Spijkerman. De Toerist ontwikkelde zich tot een bekend en gewaardeerd Zwols weg- en familierestaurant. De eerste verbouwing vond al plaats in 1954 en er volgden nog talloze andere. De aanvankelijke gunstige ligging aan de Rijksweg 28 werd echter wel teniet gedaan door de aanleg van de A28 eind jaren zestig.

In mei 1995 werd deze oude Zwolse familie-onderneming overgenomen door het Van der Valk-concern. Van der Valk gebruikte het pand tot eind 2013 en verhuisde toen naar een nieuw gebouwd hotel- en restaurantcomplex op de Hessenpoort. De oude Toerist kreeg geen nieuwe bestemming. Als antikraak en ter voorkoming dat het pand zou verloederen had het een aantal jaren een curieuze bestemming als huisvesting van een poppen- en kinderwagenmuseum. De geplande sloop werd aanvankelijk nog vertraagd door krakers en vleermuizen, maar in het voorjaar van 2018 werd dit stuk Zwolse horecageschiedenis met de grond gelijk gemaakt.

Redactioneel

Inhoud

Voetbal en popmuziek, dat zijn de onderwerpen die in dit nummer van het *Zwols Historisch Tijdschrift* uitvoerig aan bod komen. Harry Bouwhuis schetst in zijn bijdrage de geschiedenis van de Zwolse beatmuziek in de sixties, de tijd dat de popmuziek nog in de kinderschoenen stond en al gauw hét vehikel werd van de opkomende jeugdcultuur. Bouwhuis, zelf ooit muzikant in de Zwolse band Convent Witch, geeft het eerste complete overzicht van de Zwolse beatbands die in de jaren zestig de vele kleine podia van de Zwolse horeca en buurt- en clubhuizen betraden, zoals die van de legendarische Tiger Club in Suisse.

Was de popmuziek vooral muziek van de jeugd zelf en daarmee een uiting van volkscultuur, datzelfde gaat ook op voor het Zwolse voetbal. Daarbij gold Zwolsche Boys als de club van de gewone jongen. De club viert dit jaar zijn honderdjarig bestaan, reden temeer om Arnoud de Vries het podium te geven om van de turbulente geschiedenis van de Zwolsche Boys te verhalen. Zijn artikel wordt perfect aangevuld door twee fijne portretjes geschreven door Steven ten Veen. Lees over Ivica Osim, de Joegoslavische stervoetballer die tot ieders verbazing in de jaren zestig voor de Zwolsche Boys ging voetballen, maar er al na twee maanden weer de brui aan gaf. Of over Gerrit van der Brug, 'De absolute alleenheerser van het roerig volkje uut de Diezerpoorte', lange tijd dominerend voorzitter van de voetbalclub en uiteindelijk toch ook erevoorzitter, naar eigen zeggen geheel verdiend. Veel leesplezier!

Suikerhistorie Wim Huijsmans 175

Zwolse beat in de 'sixties'
Harry Bouwhuis 176

Honderd jaar Zwolsche Boys
Arnoud de Vries 201

Het korte avontuur in Zwolle van de 'Strauss van Sarajevo'
Stervoetballer uit Joegoslavië voetbalde twee maanden bij Zwolsche Boys
Steven ten Veen 212

Gerrit van der Brug, de enige en echte erevoorzitter van Zwolsche Boys
Steven ten Veen 219

Recent verschenen 226

Mededelingen 227

Auteurs 229

Cover: *The Blues Dimension* in 1966 temidden van een selectie van de Zwolse beat in de 'sixties'.

Zwolse beat in de 'sixties'

Harry Bouwhuis

De jaren vijftig van de vorige eeuw. De muzikale ontwikkelingen zijn stormachtig. Rock 'n Roll en Soul komen vanuit de Verenigde Staten overwaaien met namen als Chuck Berry, Little Richard, Elvis Presley, Ray Charles en Otis Redding. Als de 'sixties' zich aankondigen gaat de wind langzaam liggen. De beatperiode breekt aan. Den Haag is met stip 'beatstad' nummer één, maar in het hele land staan de jaren zestig voor een kentering in de tienercultuur en vooral de muziekszene. Ook in de, toen nog zo rustige, provinciestad Zwolle.

Onder de Peperbus doen in het decennium daarvoor uiteraard ook al andere muziekstromingen hun intrede, zoals de Bebop, de New Orleans Jazz en de Dixielandmuziek. De druk bezochte jazzavonden in hotel Van Gijtenbeek, de Harmonie, café Demmer en vooral café-restaurant Urbana met de nostalgische oude zaal met houten vloer zijn erg in trek.

Drumlegende Hans la Faille (1946) wordt ook al vroeg gegrepen door de jazzmuziek. Vooral door The Jazz Messengers met bandleider en drummer Art Blakey als zijn grote idool. Hij maakt kennis met hun repertoire via de in Duitsland gestationeerde radiozender The Voice of America. Opgegroeid in de wijk de Pierik krijgt hij eerder al op zijn tiende jaar een snaartrommel in bruikleen en wordt hij aspirant lid van het 'rode' muziekkorps Voorwaarts. 'Ik kwam er terecht omdat onze achterburen lid waren van Voorwaarts en vonden dat ik talent had. Ik roffelde thuis altijd op de tafel mee als er muziek op de radio was.' Een uniform, marcheren en optochten lopen zijn echter niet aan hem besteed. Als hij daarom noodgedwongen zijn trommel weer moet inleveren lijkt er een vroegtijdig einde te komen aan een nog prille drumcarrière. Dankzij zijn ouders wordt echter een tweedehands drumstel aangeschaft bij muziekhandel Lelieveld in de Sasenstraat, een begrip voor jonge Zwolse muzikanten.

De krap bemeten ruimte heeft lang niet de historie en uitstraling van de bekende Zwolse muziekhandels Ansingh, Reichenbach en De

Graaf. Toch verlaten talloze beginnende Zwolse popmusici jarenlang trots de winkel met een plectrum, een set drumsticks, een mondharmonica, een inplugsnoer, een Egmond-gitaar of een tweedehands Dynacord-versterker. Niet in de laatste plaats door de welgemeende adviezen van de altijd vriendelijke uitbater Giel Lelieveld. 'Als je praat over een lieve man en een aimabel mens', glimlacht Henk Klompenmaker, oud-zanger van The Rolling Guys en The Mozarts. 'Ik heb er heel wat spullen gekocht. Hij was eigenlijk veel te goed en deed alles voor je. Zijn winkel was een zoete inval en vooral ook een ontmoetingsplek voor veel muzikanten.'

The Real Rollers

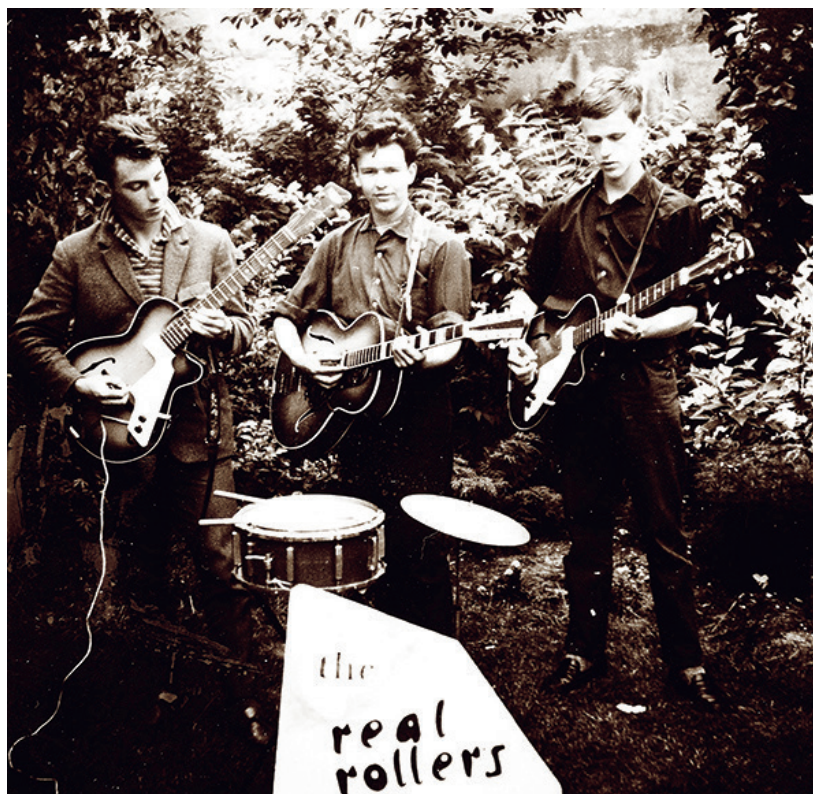
Voor La Faille is het bezit van zijn eerste drumstel een mooie opmaat naar een geweldige carrière als slagwerker. Zijn eerste bandje is The Bluefinger Rhythm Boys, waarin naast La Faille ook accordionist Jan Bos en theekistbassist Fokke van Dam actief zijn. De thuisbasis is het Marsgebouwtje in de buurt. Het is niet het eerste Zwolse orkestje dat in die tijd ontstaat. Al wat eerder worden The Black Masks opgericht waar een nog piepjonge Freek Kamphuis, één van de grondleggers van de Zwolse beatperiode, bassist is naast Hans Bernard op sologitaar, slaggitarist Martin Washington en Klaas van Wijngaarden op drums. Zanger is Joop Wolf uit Wezep die met Kamphuis in 1960 overstapt naar The Real Rollers. 'Eigenlijk kon je The Black Masks en The Real Rollers in één adem noemen. We wisselden vaak heel eenvoudig van

samenstelling', weet Freek Kamphuis (1945) nog.

Wolf wordt in mei 1960 in de Zwolse Buitensociëteit gekozen tot de Nederlandse Cliff Richard. Niet verwonderlijk dus dat de band vooral veel covers speelt van de populaire Engelman en zijn begeleidingsband The Shadows, die samen al in 1959 een eerste hit hebben met *Living Doll*. Hans la Faille is nog een tijdje drummer bij The Real Rollers, op voorspraak van Kamphuis, als Marinus van 't Hart om studieredenen moet afhaken. 'Het was hooguit een kwestie van een paar maanden. Ik had eerst eigenlijk niets met de muziek van The Shadows, ik kende het niet eens', vertelt La Faille. 'Al met al was het toch een leuke periode met best goede muzikanten en Willem Lenzen, die uit het westen kwam, bleek een uitstekende zanger.'

Kamphuis knikt: 'The Real Rollers was altijd een prima band. We hadden in café Brabant aan de Veemarkt, dat werd geëxploiteerd door de moeder van onze bassist Peter Veens, een geweldige oefenruimte. We werden vooral van optredens voorzien via impresario Harry Brienne uit Kampen. Hij was president van The Everly Brothers fanclub en organiseerde in het hele land tienerfestivals en showavonden. Brienne bezorgde ons veel werk. Niemand had een rijbewijs, dus we werden regelmatig met een grote taxi naar optredens gereden. Ik was nog maar vijftien maar gedroeg me niet als "broekie". Sterker nog, ik had misschien wel de grootste mond van het hele stel.'

Kamphuis is leerling aan het Christelijk Lyceum in een tijd dat er maar weinig kan. Dansen op de schoolavonden is uit den boze maar desondanks doet de moderne tijd ook in dit voortgezet onderwijs haar intrede. Tot ieders verbazing is er zomaar groen licht om na het traditionele toneelstuk in stadsschouwburg Odeon te dansen in de rotondezaal van de Buitensoos, overigens wel na schriftelijke aanmelding. 'Maar rock-'n-roll was nog niet aan de orde. Een jaar later mochten wij er met de Real Rollers wel spelen. Onze godsdienstlerares raakte door het lawaai compleet van de kook. Muziek maken was mijn lust en leven totdat mijn vader er een stokje voor stak en vond dat ik mijn studie maar eens voorrang moest geven.' Kamphuis geeft het toe, hij was ook niet bepaald

Boven: The Real Rollers. Vlnr. Jacky van Dijk, Peter Veens, Freek Kamphuis.

Onder: The Real Rollers 1959-1960 voor café Brabant aan de Veemarkt. Vlnr. Ton Berg, Willem Lenzen, Hans la Faille, Jacky van Dijk. Voor: Peter Veens.

*The Jailhouse Jazzband.
Links op trompet
Willem Hekkert.
Rechts Hans la Faille.*

het braafste jongetje van de klas. In een tijd dat op zaterdagmorgen iedereen nog gewoon naar school moet, komt hij doodleuk om half elf opdraven als de Real Rollers de avond ervoor ergens hebben opgetreden. Voor de school is de maat vol. Hij kan definitief indrukken.

Herman Brood

Hans la Faille speelt na zijn korte Real Rollers periode nog enkele jaren in The Jailhouse Jazzband, met de gebroeders Ton en Willem Hekkert op contrabas en trompet en Bertil Liebrecht op de piano. Ook is hij actief op de jaarlijkse kunstmarkt De Suikerberg, waar hij met pianist Henk Gunneman en bassist Han van der Poot landelijk bekende artiesten als Karin Kent en Corry Brokken begeleidt.

Hij is dan allang dikke vrienden met leeftijdgenoot Herman Brood die met zijn ouders, broer en zussen ook in de Pierik woont, in de naburige Fuchsiastraat. De vaders Brood en La Faille werken samen bij garagebedrijf De Graaf en er ontstaat een vriendschap tussen beide gezinnen. De twee maatjes halen allerlei fratsen uit. Brood is weliswaar kunstzinnig maar bespeelt op heel jonge leeftijd nog geen instrument. La Faille: 'In de kantine van het latere constructiebedrijf van zijn vader aan de Ceintuurbaan stond een piano. Daar heeft hij leren spelen want hij had in de gaten dat je als muzikant aanzien had. Daar was hij best gevoelig voor.'

Menigeen in de nog prille Zwolse beatscene kent natuurlijk de latere rockster, maar Brood speelde nooit in 'n echt Zwolse band. Pas in Arnhem, waar hij aan de kunstacademie studeert, sluit hij zich als pianist aan bij The Moans en treedt hij regelmatig op in Zwolle. Hij verkast daarna naar

*The Moans uit Arnhem.
Tweede van rechts
Herman Brood.*

Cuby + Blizzards en wordt, vooral in de tijd van The Wild Romance, één van de meest spraakmakende popartiesten, cultfiguren en kunstenaars in Nederland.

Trendsetter

Landelijk gezien blijft de zogeheten 'lichte muziek' nog lang beperkt tot, om wat namen te noemen, De Selvera's, De Spelbrekers, Mieke Telkamp en The Kilima Hawaiians. Gaandeweg ontstaan, vooral in de periode na 1963, ontelbare bandjes. Het is het gevolg van de populariteit van eerst The Beatles en The Rolling Stones en later ook The Kinks, Them, The Pretty Things, The Who en The Animals. De beat in de sixties is in 1965 en 1966 op het hoogtepunt. Den Haag is trendsetter met groepen als The Golden Earrings, Sandy Coast, The Motions en het rauwe Q'65.

Amsterdam telt bands als The Hunters en The Outsiders, uit Delft komt de Tee Set en Beverwijk heeft al heel snel The Bintangs. Overijssel blijft niet achter. Enschede spant met zijn 'textielbeat' de kroon met The Honestmen, The Rowdies en uiteraard The Buffoons. Ook in Almelo en Deventer schieten nieuwe bands als paddenstoelen uit de grond. Kampen en IJsselmuiden, met The Rocking Specials, The Gamblers, The Jiggs en The Rolling Guys, timmeren eveneens aan de weg.

Genemuiden en Zwartsluis kennen hun idolen in Freddy and The Flintstones (later The Mops) en Nieuwleusen is trots op The Keystones van Aalt Westerman. De hoofdstad van Overijssel doet uiteraard ook prima mee met de orkestjes van het eerste uur zoals The Beatnicks, The Mozarts en They and the Misery Men. Later ontstaan onder meer The Mistrals, The Conspirations, The Freebirds en Together met gitarist Jan Holsappel als boegbeeld. The Miscarries, Les Fidocques, The Fools, Anno Sixtie-Five en The Ants zijn ook min of meer bekende bands. In The Ants speelt onder meer Tony Lau, zoon van de uitbater van Wen Chow, het als eerste geopende Chinese restaurant in Zwolle aan de Sassenstraat. Illustratie voor de beatperiode is dat de bandjes veelal ontstaan uit (school)vriendengroepen en buurtclubs, dat er veelvuldig interne mutaties zijn en ze vaak snel weer verdwijnen. Ook in Zwolle. Neem bijvoor-

beeld The Fakirs, opgericht in 1963 en geïnspireerd door de Zwolse fakir Alfred Boersma. 'We speelden meestal op zondagmiddag in het speeltuingebouwtje aan de Hortensiastraat. We traden

The Beatnicks. vlnr. Jelle van der Laan, Piet Vermaning, Freddy Scholten, Robbie van Kuik, Peter van der Laan.

Les Fidocques. Vlnr. Joop Eikenaar, Jan Verkley, Adri van Amelsfoort, Ben Hultink, Henny Willemsen.

Anno Sixty-Five. Vlnr. Rikus Teters, Henk van Aefst, José Slegers, Aad Schalke.

in Duitsland op, stonden ook in de Buitensociëteit en een keer op de Suikerberg tijdens de jaarlijkse kunstmarkt. We hadden een gevarieerd repertoire met ook nummers van The Beatles. Qua zang was dat niet altijd even gemakkelijk maar ik kon er mee uit de voeten', vertelt zanger Joop Bredewold die zijn actieve rol in de beatperiode halverwege 1964 al voor gezien houdt.

The Fakirs met zanger Joop Bredewold, Jan en Joop van Lennep, Bert Evenboer en Willem Buning tijdens carnaval in dansschool Drenth Zwolle.

Ria and the Lizzards met Hans van Dam, Jan en Joop van Lennep, Bert Evenboer, Willem Buning en zangeres Ria van Lennep.

Bert Evenboer, Willem Buning en de broers Jan en Joop van Lennep maken een doorstart met later zus Ria als zangeres erbij onder de naam Ria & The Lizzards. Een klein unicum want de beatscene is bijna honderd procent een mannaangelegenheid. Bredewold legt zich later toe op het Nederlandse en ook Italiaanse repertoire onder de artiestennaam John Bred. Hij heeft nog een bescheiden hit met *Het Vissersmeisje*. 'Ik heb in die tijd veel te danken gehad aan de in Zwolle woonachtige Russische zanger Michael Minsky. Hij leerde mij mijn stem anders en beter te gebruiken.'

Indo-rock

De zogeheten indo-rock ontbreekt natuurlijk ook niet. Het is de verzamelnaam van muziek gemaakt door Indo's, maar ook door de Molukkers van Ambon en de Kei-eilanden. De uit Surabaya afkomstige familie Jekel strijkt in de beginjaren vijftig vanuit Kamp Conrad in Rouveen neer aan de Campherbeeklaan in Berkum. Het familieorkest 'De Jekels en hun Rekels' spelen de vaak wat weemoedige krontjongmuziek, maar ook wel Hawaïaans repertoire. De Jekels zijn in Zwolle min of meer de vroege voorlopers van de indo-rock. Wim Jekel is later nog drummer bij The Ants en The Lizzards. De eerste indo-rock bandjes worden vooral geïnspireerd door René and The Alligators,

Een deel van familieorkest 'De Jekels en hun Rekels', met midden op de theekistbas Wim Jekel.

The Hot Jumpers en vooral The Tielman Brothers die al vanaf 1957 actief zijn.

Rikus Teters (1948) komt in de zomer van 1950 met zijn ouders en broers vanuit Celebes, het huidige Sulawesi, in Zwolle wonen. Zijn Nederlandse vader, een rasechte tukker, is KNIL militair, zijn moeder groeit op in de stad Manado. Als tiener gaat Teters bij Anno Sixty-Five spelen, een echt beatbandje. Maar ook bij hem zit de indo-rock in de genen. Als er iemand van één van de vele Indisch getinte bandjes verhinderd is, valt de bassist en gitarist zonder problemen in. 'Ik werd enthousiast gemaakt voor de muziek door mijn broer Rein. En ik was heel vaak bij de families Jekel, Hielckert, Bollemeijer en Van Motman die allemaal één gezamenlijke passie hadden: muziek. In elke huiskamer stond wel een gitaar.'

De indo-rock vormt wel een wereld van verschil met de muziek die Teters speelt bij Anno Sixty-Five. Daar staan veel nummers van The Stones en ook The Who op het repertoire. 'We speelden ook wel werk van The Jumping Jewels en The Shadows, maar op de oogstfeesten in de Ach-

terhoek wilde het publiek alleen ruige nummers horen. We hadden over optredens trouwens nooit te klagen en hebben ook veel in Deventer gespeeld in de Zam Bar op de Brink. In Zwolle stonden we op de bekende plekken zoals de Wiekelaar en de Klooienberg in Holtendoorn.

Daar in die, aan het eind van de jaren vijftig uit de grond gestampte, nieuwbouwwijk zijn vooral The Six Valiants succesvol, een formatie met de

The Black Eyes met Jitro Ubro, Max Pohowainjaan, Andreas Rahajaan, Jo Rahanmetan, Johannes Lefitar en Johnny Balubun. (Collectie HCO)

The Six Valiants met de broers Karel en Theo Elbracht, Erik en Alex van Amerongen en André Sellier. Midden: zanger Benny Morsink.

*The Shaking Beats.
Vlnr. de broers Hielckert, Jim, René, Hannie en Frankie.*

broers Karel en Theo Elbracht uit de Lortzingstraat en Benny Morsink als zanger. 'Benny was geen Indo maar wel compleet vertrouwd met de Indische cultuur. Hij kwam uit de Kamperpoort en had een perfecte stem. Ook de broers Erik en Alex van Amerongen en André Sellier speelden erin. The Six Valiants waren een prima formatie, maar ik vond ze altijd zo bescheiden terwijl ze wel even een prestigieuze talentenjacht met heel veel goede indo-bands in Scheveningen wonnen. Ook onder de Keiese families die eveneens veelal in Holtenbroek woonden zaten echt topmuzikanten. The Black Eyes was bijvoorbeeld een orkest met heel veel talent.'

Teters speelt op invalbasis wel eens mee met The Shaking Beats, een uniek bandje met uitsluitend de nog piepjonge broers Hielckert. 'De indo-rock is heel anders dan de beatmuziek. Melodieuzer, met meer echo en tremolo en vaak met twee sologitaristen, waardoor het geluid voller klinkt. Ook het "getokkel" wat nog doet denken aan de krontjongperiode, met de nodige Portugese invloeden, is karakteristiek. De Tielman Brothers en vooral Andy Tielman blijven altijd mijn grote voorbeelden. Ik vergeet nooit dat bij de Pasar Malam in Den Haag in de jaren zestig

*De eerste Mozarts.
Vlnr. Joop Blom, Leen Ripke, Lolke Nijhuis, Willem Kasper, Ferdy Berse.*

vanuit de hele wereld fans kwamen om ze te zien. Hun populariteit is door het grote publiek altijd onderschat.

Net als de meeste andere Zwolse groepen blijven ook de lokale indo-rock bands in de schaduw staan van de twee meest gewilde popgroepen in de stad: They and the Misery Men onder leiding van Freek Kamphuis, die na zijn tijd bij The Real Rollers een nieuwe groep formeert, en The Mozarts met de charismatische en swingende zanger Leen Ripke.

The Mozarts

Ripke (1947), opgegroeid aan de Kleine Baan in de wijk de Kamperpoort is klasgenoot van Willem Kasper op de Rijks HBS aan de Bagijnesingel. Kasper is drummer bij een buurtbandje dat oefent in zijn ouderlijk huis aan de Oosterlaan en verder bestaat uit een groepje vrienden uit Assendorp, Joop Blom, Ferdy Berse en Lolke Nijhuis. Een zanger ontbreekt nog. Ripke vult met verve die leegte op. Als Jan van Werven de stokken overneemt van Willem Kasper gaan The Mozarts een prachtige carrière tegemoet. Ripke: 'Het was eerst wel heel primitief met de destijds bekende distributieradio's als speakers. We bouwden daar zelf houten kasten omheen, met daarop de letters VOX, een topmerk toen. Het moest wat lijken, toch? Joop, onze sologitarist kocht een setje met ingebouwde versterker van het merk Supreme, de Supro. Het vermogen was maar iets van twintig watt, maar voor ons volde het als een muur van geluid.' The Mozarts oefenen in gebouw SIO in Ittersum en treden daar ook voor het eerst op. 'Het was het bekende repertoire van Cliff Richard en The Shadows. Later kwamen daar onder meer ook nummers van The Stones en The Who bij. Al snel speelden we ook buiten de stad. In het Wapen van Ens verkochten we zelf de kaartjes, de opbrengst was voor ons. We werden steeds bekender en traden later veel op in Duitsland.'

Een hoogtepunt in die tijd is een optreden met Linda van Dijck en Les Barocques in de Buitensoociëteit met ook de Zwolse Miscarries en Les Fidocques. Producer van die avond John de Mol ziet een grote toekomst voor de Zwolse groep weggelegd.

Dat vindt ook Leon Kleerekoper, diskjockey van Radio Veronica en eveneens zanger onder de artiestennaam John van Doren. Onder die naam presenteert hij de avond in de Buitensoos die door achthonderd tieners wordt bezocht. Als Ripke in militaire dienst moet en later naar Blues Dimension overstapt, is de Amsterdammer nog even een kandidaat om de vacante plek in te nemen. Het gaat niet door. Kleerekoper zal later in 1969 onder een ander pseudoniem, David-Alexandre Winter, in Frankrijk nog wel een enorme hit scoren met *Oh Lady Mary*.

Bert Vrieling (1948) is dan al toegetreden als saxofonist. De uit Coevorden afkomstige muzikant en zanger is tot op heden nog steeds een bekende naam in de Zwolse popscene. 'Als ik de schooloptredens op de lagere Wilhelminaschool in Coevorden meereken zit ik nu al zo'n zestig jaar in het "vak". We deden op school nummers van het van *Little Banjo Boy* bekende duo Jan en Kjeld. Ik speelde mondharmonica. Daarna heb ik nog een tijdje met de broers Hartung muziek gemaakt die als Hartung Sounds later een heel bekende indo-rock band werden.'

Vrieling, die in 1961 verhuist naar de Zwolse Wethouder Lansinkstraat, weet nog precies hoe hij bij The Mozarts terecht kwam. Tijdens een

The Mozarts met Jan van Werven op drums voor Willem Kasper.

The Mozarts met in hun midden John van Doren alias David Alexandre Winter. Derde van links: Bert Vrieling.

muzikale sessie van Herman Brood, zanger Sjoerd van der Duim en Gijs Hendriks op de installatie van The Mozarts is hij van de partij. Hij vraagt brutaalweg aan Lolke Nijhuis, die op de spullen moest passen, of de band soms een blazer zoekt. Dat blijkt het geval. Hij oefent mee op een door zijn vader bij de firma Ansingh aangeschafte tweedehands saxofoon. Vrieling wordt door de meeste bandleden compleet genegeerd, maar mag wel blijven.

Vrieling: 'Vooral in Duitsland, dat op muzikaal gebied altijd een beetje achterliep, waren we echte popsterren. Meisjes schreven met lipstick op de bus "Mozarts we love you." En in Emsdetten, een plaats in de buurt van Rheine, waar we ook veel speelden, moesten we tijdens de kermis in het reuzenrad op de foto met de burgemeester. Impresario Willy Schenken van het gelijknamige "Konzertburo" zorgde dat we vaak in Duitsland aan de bak kwamen.'

De vaste schare fans groeit. Ze zijn er altijd, ook als er buiten Zwolle wordt opgetreden. De aanhang komt voor een groot deel uit de Kamperpoort. Gitarist en toetsenist Lolke Nijhuis herinnert zich nog dat de hondstrouwe fans tijdens één van de vele talentenjachten in bussen hun idolen nareisden. 'Ze scandeerden continu onze naam,

ook toen de jury zich aan het beraadslagen was. Het had iets intimiderends. Of het geholpen heeft weet je niet maar we werden tot ieders verrassing derde, terwijl er toch hele goede bands uit het westen stonden.'

Nijhuis denkt nog vaak aan zijn tijd bij The Mozarts. 'We straalden vooral vrolijkheid uit en waren ook niet vies van allerlei acts. Geen optreden was hetzelfde. De fans waren altijd benieuwd. We oefenden later op de Pierik en ook nog aan de Ossenmarkt bij het bedrijf in jaloezieën van Runhaar en vaak zagen we ze daar door de ramen gluren.' Als zanger Leen Ripke wordt weggekaapt door Blues Dimension blijven de overgebleven Mozarts ontredderd achter. Het is vooral behelpen zonder de beweeglijke showman en het 'smoel' van de band. Het repertoire wordt omgegooid en het is lastig om een goede vervanger voor Ripke te vinden. Vrieling: 'Ik had toen ik bij de band kwam niet bepaald een innige relatie met Leen, maar wel snel enorm veel waardering voor zijn kwaliteiten. Hij zong goed en was een podiumbeest, net een springveer. Toen ook Lolke Nijhuis vertrok en bij The Geebros ging spelen kwam vanuit Kampen zanger Henk Klompenmaker over en Martin Bastiaan werd de nieuwe toetsenist. We konden weer vooruit.'

They and the Misery Men

Freek Kamphuis is de regelneef van die andere succesvolle Zwolse formatie: They and the Misery Men. 'We speelden heel lang in een vaste samenstelling met drummer Fred Wandscheer, bassist Bé Mengerink, zanger-pianist Ger Romunde en Henk van der Kamp en ik op gitaar. We waren van oudsher geen vrienden van elkaar en hadden vooral in het begin uitsluitend een zeg maar muzikale relatie.'

Al snel heeft de band een mooi repertoire en wordt er veel op festivals gespeeld, zoals in 1965 op het vermaarde Jazz-en-Beatconcours in Deventer. 'Qua vervoer was het eerst wel erg behelpen', legt de gitarist uit. 'Ik weet nog dat we voor een optreden in speeltuin Madrid in Vilsteren de beschikking hadden over een Opel Olympia om de spullen in te laden, maar we moesten er zelf wel met de fiets naar toe, een best pokkenend. Mijn moeder, een hele creatieve vrouw, heeft ons ook regelmatig naar optredens gereden. Zij onthield zich altijd van commentaar, maar ik denk dat ze het diep in haar hart best wel leuk vond. Later kochten we een VW-busje. Er kon veel bij ons thuis aan de Badhuiswal. Het was altijd een komen en gaan van muzikanten. Maar vervoer en ook het vinden van een goede oefenruimte was voor veel bands uit die tijd toch het grote probleem.'

Romunde en Kamphuis zijn de muzikale leiders van de band. 'Ger was niet alleen een prima zanger maar ook een goede pianist. Muziek maken is een serieuze aangelegenheid. We waren echt niet vies van een drankje maar pas na het

optreden werd er gedronken. Max Middelbosch was lang onze manager. Hij regelde veel, dat kon je wel aan hem overlaten. Het was al met al een geweldige tijd', mijmert Kamphuis. 'Er verschenen wel eens verhalen in de pers dat de rivaliteit tussen ons en The Mozarts groot was, maar ik vond dat wel meevallen. Beide bands hadden hun eigen aanhang, ik denk dat daar misschien wel wat animositeit lag. Ik denk liever terug aan al die festivals waar we optraden. En ook aan ons vaste contract bij café Fanfare in Giethoorn, waar we drie jaar achter elkaar in de zomermaanden eens in de twee weken in een grote schuur achter het café speelden. Het was er altijd volle bak en bloedheet met geboren en getogen Gietersen en de nodige toeristen, waaronder veel Zwollenaren

They and the Misery Men in de oude kleedkamer van Odeon. Vlnr. Henk van der Kamp, Fred Wandscheer, Ger Romunde, Freek Kamphuis, Bé Mengerink.

The Misery Men en de luxe van een eigen VW-bus.

Vlnr. Freek Kamphuis, Ger Romunde, Henk van der Kamp van They and the Misery Men.

They and the Misery Men in avondkleding.

die er op de camping stonden. Ook in dorpen op de Veluwe waren we vaak present in gelegenheden waar dansschool Drenth vestigingen had. Ik kon er als jonge jongen eigenlijk best goed van leven.' In de latere jaren zestig verandert de scene. Uiterlijk vertoon wordt steeds belangrijker zoals glitter en oorbellen. Kamphuis: 'Het ging niet meer om de muziek. Het hoefde niet meer voor mij. In 1968

Augustus 1965. Top of Flop doet Zwolle aan per trein. Herman Stok (tweede van rechts) met zijn fans op Amsterdam CS. (Foto: Kroon, collectie Anefo)

zijn we gestopt, ook omdat optreden steeds moeilijker te combineren viel met ons werk.'

Top of Flop

Terug naar het hoogtepunt van de 'Nederbiet' in de jaren 1965 en 1966, waar de talloze bandjes in Zwolle op veel plekken de gelegenheid hebben om te spelen. Het zijn vooral de buurthuizen en jeugdsociëteiten waar wordt opgetreden, zoals de Bruiskolk, de Dageraad, de Jeugdsoos op het A-plein, de Wiekelaar, Gebouw SIO en de Klooienberg. Ook de door Gerrit van der Kooy en Hans de Haan opgerichte tienerclubs 'Avantgarde' in hotel Derboven op de Veemarkt en 'Otsieknotsie' in het daarnaast gelegen hotel Wijnberg zijn een prima podium. En uiteraard zijn er de speeltuin-gebouwtjes zoals het Noorden in de Schildersbuurt, speeltuin Assendorp en 'Ons hoekje' in Berkum.

In heel Nederland zijn de teenagers los en laten, vaak tot afschuw van de oude garde, het haar groeien. De nieuwe tijd wordt gekoesterd onder het bekende motto 'liever langharig dan kortzichtig'. De Provobeweging in Amsterdam van Roel van Duijn en Luud Schimmelpennink ziet in 1965 het levenslicht. En waar eind jaren vijftig Radio Luxemburg voor een deel van de jeugd dé zender is, wordt er daarna massaal naar de 'zee-zenders' geluisterd. Radio Veronica is uiteraard in trek maar later ook het Britse Radio Caroline en Radio London. De transistorradio is in die tijd een onmisbaar bezit.

Pas in oktober 1965 verschijnt Hilversum 3 in de ether met als doel de gunst van de jonge luisteraar te heroveren. Ook de tv doet een duit in het zakje. De AVRO vervangt het wat oubollige jongerenprogramma *Rooster*, dat al vanaf 1960 loopt, voor het eigentijdse *Moef Ga Ga*. De KRO pikt een graantje mee met het door Theo Stokink gepresenteerde *Waauw*, een gedante hitparade. En de VARA zet in op *Top of Flop*, met de van het radioprogramma *Tijd voor teenagers* bekende diskjockey Herman Stok.

In augustus 1965 strijkt de bekende presentator neer in Zwolle. Voor de laatste keer presenteert hij zijn succesvolle tienerprogramma waar een jury kan kiezen of een zojuist uitgebrachte plaat

het predicaat top of flop meekrijgt. Een, zelfs voor die jaren, flinterdun format, maar met Herman Stok in hun midden reizen wel hordes fans vanuit Amsterdam met de trein naar Zwolle en zorgen voor een regelrechte invasie in de tegenover het station gelegen Buitensociëteit.

Mooi zijn ook nog steeds de herinneringen aan het bezoek van popster Dave Berry ruim vier maanden later in november 1965 aan de stad. Hij staat wekenlang op één in de hitparade met het door Ray Davies gecomponeerde *This Strange effect*. De zanger uit Sheffield is gecontracteerd om platenzaak De Artist in de Luttekestraat te openen. Er wordt massaal gespijeld door de Zwolse schooljeugd. De belangstelling is enorm en er sneuvelt zelfs een ruit.

De in Zwolle 'wereldberoemde' politieagent Franke (Frankie) Bootsma, een diender in de categorie 'ruwe bolster blanke pit', moet er aan te pas komen en veegt zwaaiend met zijn gummi-knuppel in zijn eentje het kruispunt Luttekestraat-Kamperstraat-Blijmarkt schoon. Voor oud-Fakirs zanger Joop Bredewold heeft de komst van de popster nog een vervelend staartje. Hij werkt bij Tijn aan de Voorstraat en neemt, nieuwsgierig geworden, in diensttijd met een collega een kijkje in de naburige Luttekestraat. Hij wordt prompt door zijn werkgever ontslagen wegens werkverzuim. 'Ik mocht blijven maar dan moest ik mijn excuses aanbieden. Dat heb ik altijd geweigerd.'

Ook doet vanaf ongeveer 1965 de jongerenmis ofwel beatmis haar intrede in de rooms-katholieke kerk. De in 1964 nieuw ingezegende Sint Michaëlkerk aan de Middelpweg (nu Bisschop Willebrandlaan) is één van de locaties waar de eucharistieviering wordt aangevuld met eigentijdse muziek en waar het jongerenkoor, drums, bas, sologitaar en elektronisch orgel een mooi plekje krijgen op het altaar. Doel is de ontkerkelijking bij de jeugd tegen te gaan, maar het helpt niet echt. De beatmis verdwijnt weer snel geruisloos naar de achtergrond.

Ook de Zwolse winkels in vrijetijdskleding pikken een graantje mee van de hausse. De eerste Zwolse tienerboutique Hip 35 van Jan Kooistra speelt in op de populariteit van de beat. Tijdens de opening geven The Mozarts een concert in zijn kersverse winkel aan de Roggenstraat 35, gestoken

in goednieuwe en uiteraard hippe kledij. De band Stand By poseert trots voor het winkelpand van Reitsma Vak- en tienerkleding aan de Oude Vismarkt, eveneens gekleed in een eigentijdse outfit, aangeboden door de gulle sponsor.

In de pikorde van de Zwolse bands midden jaren zestig kan Stand By overigens na The Mozarts en They and The Misery Men als derde worden genoemd. Opgericht als The Mistrals en

November 1965. Complete hysterie bij aankomst Dave Berry in Zwolle. Rechtsboven in het rondje Joop Bredewold.

The Mozarts in hippe kledij, aangeboden door Boutique Hip 35.

Stand By in eigentijdse outfits, gesponsord door Reitsma Tienerkleding. Vlnr. Herman Hoek, Aart Stegeman, Theo Tiggelhoven, John Staheli en Dick Schipper.

daarna The Clarks, wordt de formatie in 1965 definitief omgedoopt tot Stand By. Met zanger Dick Schipper als frontman worden in de beginperiode veel covers van The Kinks gespeeld wat de band in Duitsland de bijnaam "The Bomber Kinks" oplevert. Als Machiel Scholder als trompettist toetreedt, ligt het accent meer op de soulmuziek met veel werk van Wilson Pickett. Na het vertrek van Scholder naar Blues Dimension valt de band na vijf jaar in 1967 uit elkaar.

De Suisse-zaal (witte pand in het midden) aan de Blijmarkt, waar de Tigerclub gevestigd was, omstreeks 1970. (collectie HCO)

The Tigerclub

Spelen in speeltuingebouwtjes en jeugd sociëteiten kent zijn charmes, maar optreden op zondagmiddag in de legendarische Tigerclub in zaal Suisse, met de ingang aan de Blijmarkt, is het summum. Het begint allemaal in zaal Donker, een feestzaal van roomse signatuur gelegen op de bovenverdieping van één van de zijstegen aan de Oude Vismarkt. Het schijnt dat de 'Vereniging van Indisch gerepatrieerden en sympathisanten' (Viges) aan de wieg heeft gestaan van de populaire Tigerclub. Leen Ripke: 'Toen ik nog een jochie was ging ik er al met de bekende "beatkapper" Frans Horsting uit de Van Karnebeekstraat naar toe.' Ripke herinnert zich vooral de enorme populariteit bij de Zwolse tieners. 'Er was verder ook maar weinig te doen in Zwolle. Uren van te voren stonden ze al te wachten totdat de zaal open ging. Eenmaal binnen ging het er altijd heel netjes aan toe. Bij schuifelnummers hield de bekende ober Jo van Huet, een man van de oude stempel, nauwlettend in de gaten wat zich allemaal op de dansvloer afspeelde en greep hij in waar het nodig was. Via de Tigerclub leerde ik Herman Deinum uit Kampen kennen. Hij was sologitarist van The Rocking Specials waar Frank Huijbers zanger was. Herman heeft nog een tijdje bij ons gespeeld. Hij is later via mij bij Blues Dimension gekomen en bouwde een geweldige reputatie als bassist op.'

Een andere band uit Kampen die ook te gast is in de Tigerclub zijn The Rolling Guys. Henk Klompenmaker is er zanger. 'In Kampen vormden wij met The Rocking Specials en The Gamblers de bekendere bands. We oefenden in de Vrijmetselaarsloge aan de Burgwal. Er deden allerlei geheimzinnige verhalen de ronde. Ach, wisten wij veel. We waren nog piepjong. Kampen had in de Hanzestad, Gebouw Concordia en vooral De Buitenwacht mooie zalen voor beatgroepen. Daar speelden ook de Zwolse bands. Van onderlinge rivaliteit tussen Zwolse en Kamper groepen heb ik nooit veel gemerkt. Suisse was een markante zaal met een bijzondere sfeer', weet Klompenmaker nog. 'Er werd in de Tigerclub volgens mij uitsluitend "Sneeuwwitje" geschonken. Links van de garderobe zaten "de nozems" met hun vetkuiven en meisjes met opgestoken haar. De "kakkers",

die cafetaria Van Akker als thuisbasis hadden, verzamelden zich verderop onder het verlaagde gedeelte. Buiten stonden de Puchs en Tomos bromfietsen met de hoge sturen aan de ene en de Kreidlers en Eysinks, de “buikschuivers”, aan de andere kant.’

Freek Kamphuis, met zijn band ook regelmatig present in de Tigerclub, heeft ook zoete herinneringen aan het zondagmiddaggebeuren aan de Blijmarkt. ‘Zelf muziek maken is toch het mooiste wat er is? Het geluid van een Dynacord Bass King 45 in die mooie akoestiek van Suisse. Trillingen in je onderbuik. Ik kan er nog steeds een kick van krijgen.’

Voor menig huis-tuin-en-keukenband is optreden in de Tigerclub een onvervulde droom. Ook voor The Fools, een groepje uit de Zeeheldenbuurt. Leo Sebel (1950), geboren in Voorburg en opgegroeid in Apeldoorn, mag na zijn verhuizing naar Zwolle in 1965 op zijn vijftiende ‘voorzingen’ bij de band die na het vertrek van zanger Dick Schipper maar geen opvolger kan vinden. Sebel wordt aangenomen. ‘Als je in een bandje zat had je status, vooral ook bij de meisjes. Dat trok me eerlijk gezegd best aan.’

De eerste contacten in het Zwolse popwereldje lopen via klasgenoot op de Middelbare Detailhandelschool Bert van der Poot. Sebel wordt geïntroduceerd bij The Fools door bassist Cor Mestebeld, die hij al eerder had leren kennen. ‘We oefenden op de zolder van het huis van de broers Johnny en Jos ten Berge aan de Olivier van Noortstraat. Frank Reuvers was onze drummer. Het was tijdens die repetitieavonden een kabaal van jewelste, maar we kregen nooit klachten van de burens. We speelden, net als zoveel andere bandjes, vooral in buurthuizen en speeltuingebouwtjes en zomers op de campings in de buurt van Elburg. Ons repertoire bestond uit nummers van The Kinks, The Stones en Wayne Fontana and The Mindbenders. Ik ben er na zo’n twee jaar uitgestapt en dook later in 1970 weer op als zanger van Window. Een jaar na mijn vertrek was het definitief over voor The Fools, toen de broers Ten Berge, prima gitaristen trouwens, naar Australië emigreerden. Het was een leuk bandje maar we stonden wel altijd nadrukkelijk in de schaduw van de “grote” groepen als The Mozarts en They and the Misery Men.’

Links: Leen Ripke en Herman Deinum (links) in de ‘muziek-tent’ op het Assendorperplein.

The Rolling Guys aan de boorden van de IJssel in Kampen. Vlnr. Jan Nuijen, Pieter Brede-wold, Gerard Meuleman, Ab van Sloten. Voor: Henk Klompenmaker.

De hoofdrolspelers

Freek Kamphuis, de man achter het succes van Kookwinkel Oldenhof maakt vanaf 1972 acht jaar deel uit van de Cake City Jazzband in Deventer. In 1993 worden *They and the Misery Men* herenigd. In 1999 komt de cd 40 jaar Blue Finger Beat uit en wordt er dat jaar en ook in 2000 gespeeld op het Country Piknik festival in Mragowe (Polen). De band komt nog regelmatig bij elkaar om te oefenen en op te treden.

Hans la Faille maakt na zijn periode bij Cuby + Blizzards deel uit van onder meer Sweet d'Buster, Flavium en Cyril. Onder het motto 'no music, no life' speelt hij nog in de door hemzelf opgerichte band Bromance en is hij op projectbasis actief met onder meer saxofonist Bertus Borgers. Daarnaast geeft hij nog altijd drumles.

Leen Ripke houdt de muziek lang voor gezien Later duikt hij op als diskjockey, uitbater van een café en chefkok bij restaurant De Librije. Daarna is hij lang werkzaam in de organisatie- en entertainmentbranche. Hij pakt het zingen weer op en is solo nog steeds actief. In 2016 is hij in Odeon gastzanger bij de succesvolle theatertour De Pioniers van de pop.

Lolke Nijhuis werkt na zijn muzikale carrière op een scholengemeenschap en is nadien als bedrijfsleider lang werkzaam in de horeca in Arnhem en later Doetinchem en Almelo. Momenteel vult hij zijn meeste uren als vrijwilliger bij de Zwolse voetbalvereniging HTC.

Leo Sebel speelt na Window nog voor Tale, Sebelli Bunch en The Bunch. Daarna is hij met zijn markante stemgeluid nog decennia lang het boegbeeld van The Syndicate. Hij is intussen gestopt.

Bert Vrieling speelt na zijn tijd bij Strange Power voor veel bands, waaronder Jump'n Jive en Reverend Toney Wheel's Mission. Hij is nog steeds volop betrokken in de popscene en maakt momenteel deel uit van de aloude bluesformatie Flavium.

Henk Klompenmaker is de muziek ook trouw gebleven. The Friendsband is jarenlang een begrip in Zwolle. Klompenmaker is ook als solozanger nog steeds te boeken. In september jl. krijgt hij landelijke bekendheid als hij het met Nick Woerbanan brengt tot de finale van The Voice Senior.

Blues Dimension

Ondertussen bestaat al vanaf 1964 een orkest onder de naam Het Holland Kwintet, met slagwerker Hans la Faille, Rudy van Dijk uit de Zwolse Hoogstraat op saxofoon, trompettist Dirk-Jan van den Boogaard en organist Helmig van der Vegt. Er wordt om de veertien dagen gespeeld op de altijd keurige dansavonden op zondag in zaal Suisse met de onvermijdelijke Foxtrot, Quickstep en Engelse wals. La Faille: 'Het werd een beetje suf allemaal. En we raakten langzamerhand volledig in de ban van de soul. Als probeersel deden we zonnebrillen op en speelden een blokje van drie nummers van, ik meen, Otis Redding. Het werd geen succes. De zaaleigenaar sommeerde ons onmiddellijk met "die negermuziek" te stoppen.'

De toon is echter gezet en het repertoire schuift steeds meer op naar de soul- en blueskant. De groep, intussen door Rudy van Dijk omge-

Leen Ripke en Lolke Nijhuis poseren in de Zwolse Diezerstraat.

doopt in Blues Dimension, beschikt na het vertrek van Ramses Kolfin, een Antilliaanse HTS-student, en na een tijdje Sjoerd van der Duim niet over een voor soul geschikte zanger. Het oog valt op 'rooie' Leen Ripke. Hans la Faille moet hem vragen. 'We waren best een beetje benauwd voor de reacties van de fanatieke Mozarts-fans uit de Kamperpoort. We hadden Leen in het vizier omdat hij naast een voor onze muziek perfecte stem ook een echt podiumdier was.' Het werd nog een lastige beslissing voor Ripke. 'Ik was toch eigenlijk het uithangbord van The Mozarts. Ik heb een paar keer met Blues Dimension mee geoefend in de Wiekelaar bij de Jeruzalemkerk en heb na lang aarzelen de knoop doorgehakt en in 1967 gekozen voor een overstap. Muzikaal gezien misschien een vooruitgang maar mijn oude maten waren behoorlijk *pissed*. Begrijpelijk natuurlijk.'

Voor Lolke Nijhuis is de transfer van zijn vriend niets minder dan een drama. 'Ik heb het er nog wel eens met hem over. The Mozarts werden nooit meer hetzelfde. Het was een tijdje in alle opzichten behelpen. Gelukkig werd later in de persoon van Henk Klompenmaker een prima zanger aangetrokken, maar ik was toen al overgestapt naar de Geebros.'

Ripke komt na zijn overstap naar Blues Dimension in een compleet andere wereld terecht. 'In één keer zat ik in een groep met jongens met een écht muzikale achtergrond zoals Rudy van Dijk, Hans la Faille en Helmig van der Vegt. We namen voor het Havoc label de lp *You can't leave the past behind* en singles op. Dat ik in militaire

Links: De eerste single van Blues Dimension, Think of me/Emergency 999.

Blues Dimension met de fans op het podium. Van rechts naar links: Leen Ripke, Herman Deinum (midden) en Cees de Best.

dienst zat was soms een lastige bijkomstigheid. Ik weet nog dat ik voor onze eerste single, *Think of Me* en *Emergency 999*, buitengewoon verlof kreeg. Ed Politiek werd na Leon Kleerekoper onze manager. Hij timmerde enorm aan de weg. Als hij ons ergens kon boeken, dan gebeurde dat gewoon. Hij werd er natuurlijk ook beter van.'

Get Ready was de grootste hitsingle van Blues Dimension

Met inmiddels Herman Deinum als bassist en Machiel Scholder op trompet erbij krijgt Blues Dimension steeds meer werk, op Koninginnedagen soms vijf keer kris kras door het hele land. 'We werden geleefd in die tijd. Ik denk nog wel eens aan de Sneekweken waar we met landelijke topbands zoals Livin Blues, the Bintangs, Q'65 en the Motions op de bühne stonden. Of de optredens in de legendarische "beatboerderij" Sarasani in Den Burg op Texel. We produceerden een muur van geluid met het hammondorgel van Helmig van der Vegt en onze blazerssectie. The Golden Earrings speelden niet graag met ons samen. We speelden er menig band compleet af. We traden ook vaak op in voorprogramma's zoals in de Eurobeurs in Apeldoorn met the Kinks. Toetsenist Helmig van der Vegt was zo'n beetje de gangmaker van de groep en ook de man van de arrangementen bij de eigen nummers. Ik zorgde voor de zangpartijen en de tekst. Saxofonist Rudy

van Dijk gaf er dan uiteindelijk een klap op. Nee, ik was als autodidact geen vreemde eend tussen al die geschoolde musici. Dat viel best mee. De sfeer was nooit verkeerd.'

Intussen is de band overgestapt van het Havoc label naar Phonogram waar de bekende producer Tony Vos actief is. Hij neemt *Get Ready* van The Temptations op in een uptempo versie. Een goede zet. *Get Ready* staat wekenlang in de Top 40. Er komen in totaal zeven singles uit en drie albums. Vooral het tweede album *Blues Dimension* wordt door muzikkeners, zoals de recensenten van het toonaangevende popblad *Hitweek* hogelijk gewaardeerd. Ook BN'ers als diskjockey Jan van der Veen en Mart Smeets ontpoppen zich steeds meer als fan van misschien wel de beste maar in ieder geval de bekendste popgroep die Zwolle ooit heeft gehad.

Onverwachts komt er ineens zand in de motor. Drummer Hans la Faille en bassist Herman Dei-

Blues Dimension live. Vlnr. Cees de Best, Herman Deinum, Leen Ripke, Hans la Faille, Machiel Scholder, Rudy van Dijk. Niet op de foto; toetsenist Helmig van der Vegt.

num, een ijzersterke ritmesectie, geven na een optreden in Hoogezand aan Blues Dimension te verruilen voor Cuby + Blizzards. Het blijkt het begin van het einde. La Faille: 'Tijdens de Sneekweken was altijd de hele Nederlandse popscene present. Tussen de optredens door werd er vaak onderling gejamd. Met Herman had ik, vanaf het moment dat hij bij Blues Dimension kwam, direct een muzikale klik. Dat viel anderen ook op. In Sneek lag eigenlijk de basis van ons vertrek.'

Er volgt nog wel een doorstart bij Blues Dimension. Bassist Jaap van Eijk en drummer Herman Boeijen komen, maar Rudy van Dijk verhuist naar Amsterdam en ook trompettist Machiel Scholder vertrekt snel daarna. Er zijn nog wel veel optredens, bijvoorbeeld in augustus 1969 op het prestigieuze en vermaarde jazz en rock festival Jazz Bilzen in België, waar Blues Dimension met bands als Deep Purple en Humble Pie de line-up vormt. 'We hadden daar voor het eerst

de beschikking over een geavanceerd PA-systeem van het Italiaanse merk Davoli met een geweldig retourgeluid', weet Ripke nog. 'Een verademing. Een grote foto van dat festival met ons op de achtergrond heeft Davoli nog een hele tijd gebruikt als reclameaffiche.'

Het repertoire wordt compleet omgegooid, maar de onderlinge verstandhouding laat te wensen over. Ripke: 'Het werd nooit meer als vanouds. Het was geen al te leuke tijd. Vooral met Herman van Boeyen kon ik absoluut niet door één deur. Ik wilde niet meer en heb de zangpartijen voor het laatste album *BD is dead, Long live BD* in mijn eentje ingezongen. Geen probleem. Ik was toch al altijd meer een podiumdier dan de man van de studio. In 1969 was het voorbij.'

'Doodzonde', vinden de fans. De laatste single van de groep *Battlefield of Love*, waar voor Ripke een fameuze zangpartij is weggelegd, is het sprekende bewijs. 'Ik ben nog wel een tijdje in beeld

*Blues Dimension
op Jazz Bilzen, 1969
(België).*

You can't leave the past behind, eerste langspeelplaat van The Blues Dimension, 1966. Staand vooraan: Rudy van Dijk, helemaal achteraan Hans la Faille. Verder vlnr.: Cees de Best, Dirk-Jan van den Boogaard, Helmig van der Vegt, Jaap van Eijk en Leen Ripke.

Dr. Kitch. De eerste en laatste single van The Mozarts.

geweest bij de soulformatie Pepper and Salt uit Amsterdam, maar heb ze uiteindelijk afgebeld. Ik had er geen zin meer in.' Zo valt na al na drie jaar het doek voor een geweldige soul en blues for-

matie. La Faille blikt nog wel eens met weemoed terug op die tijd. 'Als ik soms naar nummers als *Twilight mood* en *You can't leave the past behind* luister, klinkt dat zo goed. Net als de versie van *Born to be wild* van Steppen Wolf met een eigen arrangement. Het is altijd één van mijn favoriete nummers om live te spelen gebleven.' Waar La Faille als slagwerker bij Cuby + Blizzards en ook daarna een geweldige loopbaan opbouwt, houdt Leen Ripke het turbulente bestaan van popmuzikant al op 22-jarige leeftijd voor gezien.

Geebros

Lolke Nijhuis verlaat, na Leen Ripke, in 1967 The Mozarts. De groep gaat verder met zanger Henk Klompenmaker, Martin Bastiaan als toetsenist en de van Blues Dimension overgekomen trompettist Dirk-Jan van den Boogaard. Klompenmaker: 'Ik wilde graag wat meer de soulkant op. Daarom ben ik uit The Rolling Guys gestapt. De loyaliteit was na al die jaren trouwens ook een beetje verdwenen. Met de nieuwe Mozarts hebben we nog een paar mooie jaren gehad met veel optredens.'

Klompenmaker heeft nog de meeste herinneringen aan de tijd rondom de eerst uitgebrachte single *Dr. Kitch*, een van oorsprong Caribisch nummer. 'We kwamen ermee in 1968 op de televisie bij de KRO in het programma *Disco Duel*, eigenlijk de opvolger van *Top of Flop* en ook gepresenteerd door Herman Stok. Twee nieuwe platen werden "live" gespeeld waarna ze door een jury werden verdedigd of aangeklaagd. "Rechter" Herman Stok sprak daarna zijn oordeel uit. "Gekraakt" of "gemaakt". De tekst van *Doctor Kitch* was nogal dubbelzinnig. Toen de jury daar over viel wisten we genoeg. We werden dus gekraakt, en niet zo'n beetje ook. Onze tegenstander was trouwens Zen met *Hair*. Je kunt van minderen verliezen.'

In 1969 is het gedaan met The Mozarts. Klompenmaker, die later nog opduikt bij de Dedemsvaartse formatie The Captures, moet in dienst net als toetsenist Bastiaan. De fut is eruit, de groep gaat ter ziele.

Lolke Nijhuis speelt van 1967 tot halverwege 1969 twee jaar bij de Apeldoorns-Zwolse band Geebros, waar de drie lokale sterren en broers

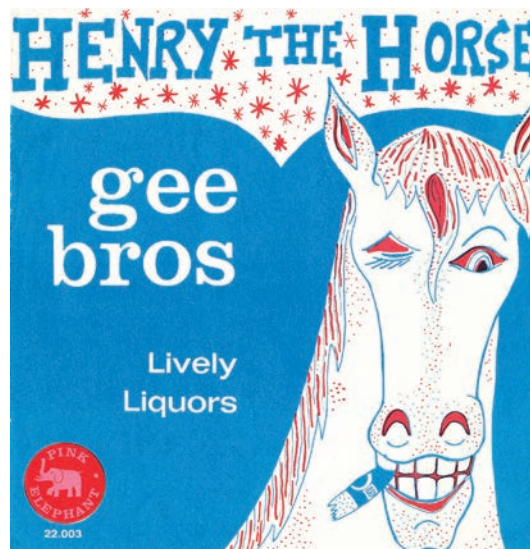
1968 De laatste bezetting van The Mozarts. Vlnr. Dirk-Jan van de Boogaard, Martin Bastiaan, Joop Blom, Ferdy Berse, Henk Klompenmaker, Jan van Werven, Bert Vrieling.

André, Henk en Ben Groote uit Apeldoorn de grote blikvangers zijn. De groep noemt zich eerder The Goldstar Brothers. Bijna tegelijkertijd met de komst van Nijhuis wordt ook bassist Cor Mestebeld, die bij The Fools speelde, aangetrokken waardoor de Zwolse inbreng verdubbeld wordt. Nijhuis: 'Ik wilde altijd al beroepsmuzikant worden. Muzikant zijn is mooi en heeft iets romantisch, maar vergeet niet dat ik na twee jaar Ambachtsschool en een timmercertificaat al heel snel bij een voegbedrijf aan het werk ging in de bouw. Hard werken hoor en dan ook nog al die optredens erbij.'

Een droom komt dus uit voor Nijhuis. Van je hobby je beroep maken. Geebros is een professionele band met veel eigen nummers en aangesloten bij het bekende impresariaat Paul Acket. Dat betekent veel optredens in binnen- en buitenland. 'We speelden regelmatig zo'n vier of vijf keer in de week. Onze eerste single was *Let me find the sun* in 1968. Daarna hadden we met *Henry the Horse* een top veertig hit. Het was niet echt onze muziek, maar commercieel gezien een schot in de roos.'

De band heeft vooral veel succes in Noord Holland. 'Vooral in de buurt van Volendam.

Zij houden daar van koren. Misschien dat het de reden van onze populariteit was want ons zangwerk en close-harmony was perfect en heel uitgebalanceerd. De hele familie Groote was trou-

Henry the Horse was de grootste hit voor de Geebros.

Geebros live met vlnr. Lolke Nijhuis, André Groote, Henk Groote, Ben Groote, Cor Mestebeld.

wens nauw betrokken bij de band. Vader Groote haalde ons vaak bij nacht en ontij nog op na een optreden. En Karel Jansen, onze eerste manager, was weer een zwager van de broers. Maar het werk droogde steeds meer op. De vraag naar livemuziek

werd minder. De tijd van plaatjes draaien en de disco brak aan.' Zwollenaar Henny Backers neemt het als toetsenist over van Nijhuis. De band gaat verder als Crying Wood en later als Airbubble, waarmee ze met *Racing Cars* in 1976 nog een mooie hit hebben.

Symfonische rock

De hoogtijdagen van de Nederbiet zijn in de late jaren zestig voorbij en het aantal beatbandjes is al fors afgenomen. Ook de flowerpowertijd is alweer langzaam op haar retour. De plaatjes-periode breekt aan en overal ontstaan steeds meer bars, dancings en discotheken. Dijkhof aan de Harm Smeengekade is in Zwolle al een tijd een begrip. In de Voorstraat, ook toen al dé uitgaansstraat in Zwolle, is De Raadskelder na nachtclub The Mercury Club van Tinus Bonnhof de eerste bar.

Dancing In Den Herbergh volgt met diskjockey Bert Vaatstra, die ongekend populair zal worden. Daarna opent Tuf-Tuf met Freddy Dokter en later Rens Pols achter de knoppen en ook Go-In op de Melkmarkt, uitgebaat door de familie Pierik.

Convent Witch in een gang in het Dominica-nenklooster, 1969. Vlnr. Theo Röthengattter, Paul Woolthuis, Harry Bouwhuis, Arthur Siero, Hans van Raan.

Van de ooit zo grote hoeveelheid jeugdsozen en andere gebouwtjes waar de bands terecht kunnen, blijven er maar een paar gelegenheden over zoals De Tille in de Aa-landen, De Link op de Nieuwe Markt en de voorloper van het huidige Hedon, het Sesjunteejater aan de Thorbeckegracht, waar vooral de progressieve jeugd zich thuis voelt. De muziek zelf maakt eveneens een flinke omslag waarin de blues maar ook de symfonische rock sterk in opkomst raakt.

Groepen als Flavium, Brainbox en Earth and Fire nemen het stokje over van de traditionele beatgroepen. Net als in de rest van het land zijn ook in Zwolle verreweg de meeste beatbandjes ter ziele. Toch staan er ook weer nieuwe bands op, zoals Selected Blues, Soft Line, Blues College, de hippieband Sunrise Travel en Convent Witch die oefenen in het Dominicanenklooster en veel optreden in de Noordoostpolder. Iets later ontstaat ook de groep Window. De band wordt op een mooie nazomerse dag in 1970 opgericht aan de Agnietenplas uit de puinhopen van The Backdoorman en New Blues College.

Leo Sebel is de zanger: 'Het verschil met mijn tijd bij The Fools was niet alleen de natuurlijk sterk verbeterde apparatuur, maar vooral ook de kwaliteit van het repertoire. De tijd van de drie en vier akkoorden schema's was allang voorbij en we speelden voornamelijk eigen werk.

Soft Line met onder meer Henk Disselhof, Jan Beens, Joop Kiewiet en Theo Mathijssen.

Sunrise Travel. Staand vlnr. Mitch de Jong, Set van Zuidam, Peter de Jong. Zittend Hugo Boschman en Paul van Weert.

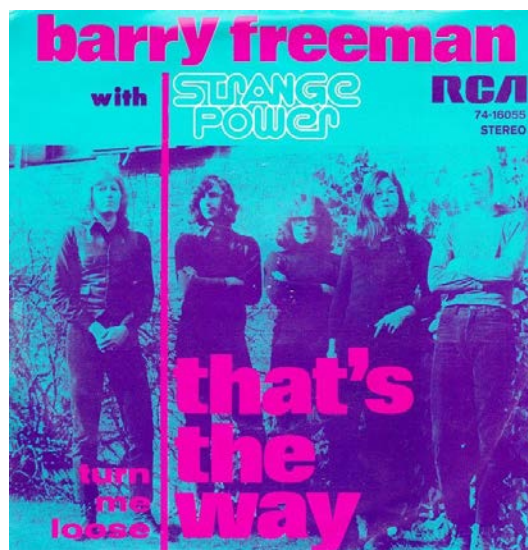
Window in 1970. Vlnr. Leo Sebel, Roel Schuit, Henk Heijink, Peter Uil, René van den Bos en Henny Elbrink. Voor in het midden: Dick Zoetewey..

Trademark. Vlnr. Dick Zoetewey, Henk Zomer, Rik Elings, Peter Hollander, Gerrit 'Blues Pick' Berends.

Er stonden nog wel covers van onder meer Traffic en de Stones op ons repertoire, maar daar voegden wij onze eigen arrangementen aan toe zodat de nummers soms onherkenbaar werden. Peter Uil was onze bassist en linkshandig. Hij speelde alleen geen linkshandige basgitaar maar

draaide de gitaar gewoon om met de g-snaar boven. Ik vond dat altijd frappant. Ons eerste optreden was in december 1970 in De Tille. Later werd de groep omgedoopt in Tale, Sebelli Bunch en The Bunch. Bert Vrieling sloot al eerder aan als saxofonist.'

Hoes That's the way van Strange Power.

Strange Power

De basis van de groep Strange Power stamt uit 1967. Daar wordt een schoolbandje opgericht onder de naam Crash. Naast de bandleden Peter Hollander, Frank van Leeuwen en Menno Arends zou Rik Elings later de bekendste worden als zeer gewaardeerd arrangeur, pianist en docent aan het Zwolse conservatorium. En niet te vergeten natuurlijk Henk Zomer, die als twaalfjarige zijn debuut als talentvol drummer maakt en vooral in het jazzmetier een grote naam wordt. Hij speelt samen met jazziconen als Chet Baker, Chris Hinze en Pia Beck. Collega drummer Hans la Faille heeft een hoge pet van Zomer op. 'Ik heb Henk altijd een geweldige slagwerker gevonden en nooit gezien als concurrent. Wie de beste was? Een vergelijking tussen ons gaat niet op. We spelen

totaal verschillende genres. Ik heb alleen maar respect voor hem.' Met sologitarist Dick Zoetewey erbij krijgt Crash in 1968 een nieuwe naam, Trademark. Niet veel later doet zanger Gerrit Berends, in Zwolle beter bekend als Blues Pick, zijn intrede. Na verloop van tijd ontstaat Strange Power uit een mix van Trademark en Early Grave.

Bert Vrieling, die ondertussen de artiestennaam Barry Freeman heeft aangenomen, sluit zich later aan als zanger en saxofonist. Hij is de opvolger van Jan Woldberg die in dienst moet en de groep verlaat. Er ontstaat enige verwarring als de single *That's The Way* uitkomt in een dubbele versie. Eén onder de naam *Strange Power* met zanger Woldberg nog prominent op de platen-

hoes. Daarnaast een exemplaar van een opname onder het RCA-label, getiteld *Barry Freeman with Strange Power*. 'Het was allemaal inderdaad wat onoverzichtelijk', geeft Bert Vrieling toe. Hij is na het uiteenvallen van The Mozarts blij weer in een vaste band te spelen. 'En een hele goede band', benadrukt hij. 'Strange Power was een geweldige groep.' De uitgebrachte single *Mary in the morning*, geschreven door zanger Guy Fletcher, lijkt een regelrechte hit te worden totdat de componist het nummer zelf ook uitbrengt. De versie van Vrieling en zijn maten wordt snel gedegradeerd tot een cover. 'We waren in AVRO's *Top Pop* van Ad Visser geweest en bij Willem Duijs in zijn massaal bekeken *Voor de vuist weg*. Heel verve-

Strange Power. Vlnr. Henk van Ling (bas), Henk Zomer (drums), Rik Elings (toetsen), Bert Vrieling (zang), Stanley Kho (gitaar).

Blues Dimension in de nadagen, tijdens een tv-opname in Hilversum, 1969.

lend allemaal. De band ging daarna ook al snel muzikaal een andere kant op, richting 'Fusion', een combinatie van jazzrock en jazzfunk. Het werd me allemaal te ingewikkeld. Uiteindelijk ben ik eruit gestapt, de band werd omgedoopt tot Scope.*

De nederbeat raakt verderop in de jaren zeventig volledig in de vergetelheid, maar kan nog steeds als de bakermat worden gezien van een levendig en kwalitatief goed popklimaat. En de jaren zestig? Die episode zal vooral voor de naoorlogse jeugd de geschiedenis ingaan als de definitieve omslag naar een compleet nieuwe en andere tijd.

* Alle bij dit artikel afgebeelde foto's komen uit de persoonlijke fotoarchieven van de geïnterviewden, tenzij anders vermeld.

Literatuur

Herman Aarts e.a., *Kenang Kenangang, Herinneringen, Molukkers in Zwolle*, Historisch Centrum Overijssel, 2012

Hans la Faille, *Showbizz Blues*, Bruna 2012

Tanja Nijholt, *30 jaar Zwolse Popmuziek in vogelvlucht*, 1996

De Stentor, 'Sterke arm, sterke verhalen', 19-09 2008

Ach lieve tijd, 1980, Uitgeverij Waanders

Zwolle mijn stad, 2002, Uitgeverij Waanders

Internet sites

www.beeldengeluid.nl

www.nederbiet.nl

www.mijnstadmijndorp.nl

Met dank aan

Peter de Jong en Johan Teunis

Interviews: Joop Bredewold, Freek Kamphuis,

Henk Klompenmaker, Hans la Faille, Lolke Nijhuis,

Leen Ripke, Leo Sebel, Rikus Teters en Bert Vrieling

Fotobewerking: Benny Michel, Rudy Spanhak

Honderd jaar Zwolsche Boys

Voetbal voor de arbeidersklasse. In Zwolle is dat sinds 1918 mogelijk dankzij Zwolsche Boys. De vereniging viert dit jaar haar honderdjarig jubileum. Een puike prestatie gezien de rumoerige tijden die de voetbalclub doormaakte. Over de underdog-positie, grote ambities, keiharde klappen en een nog altijd voortdurende overlevingsdrang.

In 1918 werd een club hier opgericht, door enkele jongens op de Turfmarkt gesticht. Bij de opkomst van het eerste elftal voor het duel tegen VEVO, 26 mei 1918, galmen deze beginregels van het clublied over sportpark Jo van Marle in Zwolle-Zuid. Het is het laatste duel van jaar honderd in het bestaan van Zwolsche Boys. Zo'n 93 jaar eerder worden de woorden op papier gezet.

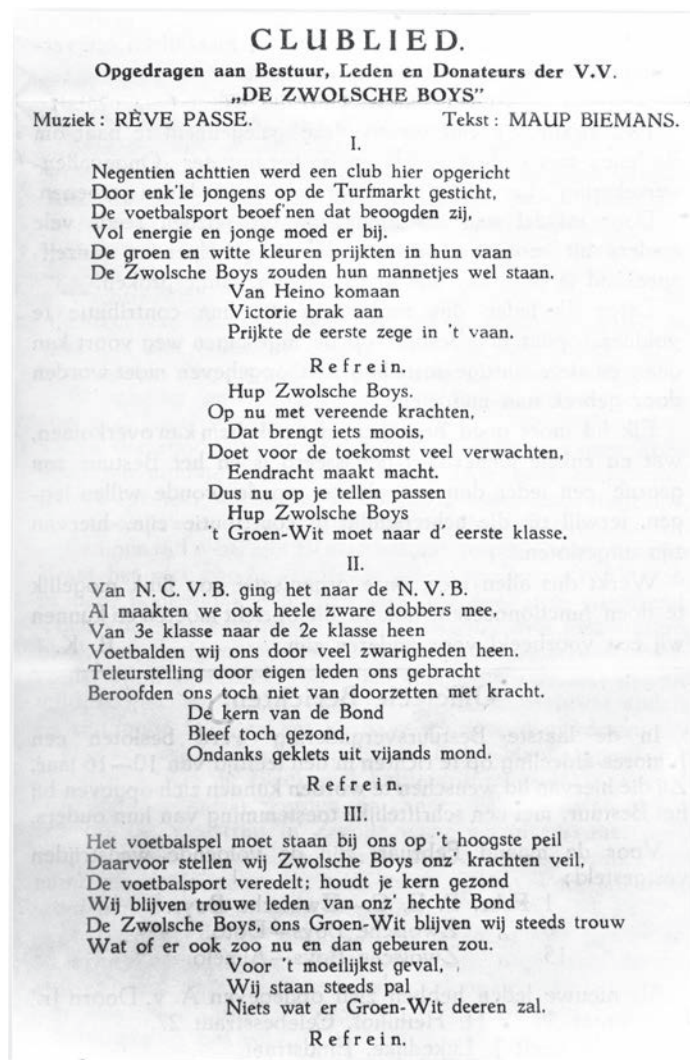
Het tot stand komen van het clublied vindt plaats in een café aan de Voorstraat. De kroeg is eigendom van Theo van Doorn en staat bekend als clubcafé van de Boys. Sterker, in die tijd bekleedt het de functie van kantine. Voor uitwedstrijden verzamelen de spelers hier en aan het eind van de middag keren ze daar – al dan niet in feeststemming – terug.

In het café, waar de rechtsbuiten van het eerste elftal – 'Gaije' Bronius – dienst doet als ober, treden met regelmaat muzikanten en 'humoristen' op. Een van die cabaretiers, Maup Biemans, biedt op een zondagochtend in januari 1925 aan om een clublied uit zijn mouw te schudden. De als 'vlotte jongen' omschreven Maup krijgt van de spelers informatie over de vereniging en gaat aan de slag. Sneller dan de leestijd van deze pagina schrijft hij een tekst op de melodie van *Le Rêve Passe*, een Frans strijdlied voor soldaten. De woorden van Biemans – literair niet hoogstaand, maar dat zou ook niet bij Zwolsche Boys passen – gaan al 93 jaar mee. Iedereen met een 'Boys-hart' kan het clublied

dan ook (in ieder geval gedeeltelijk) meezingen.

De eerste regel van het clublied laat geen twijfel bestaan over plaats en tijd van de oprichting.

Arnoud de Vries

Het in 1925 geschreven clublied van Zwolsche Boys.

Zwolsche Boys in het seizoen 1918-1919. Staand vlnr.: A. Doorn, E. Gieliam, J. Kamphuis, J. Mooy, L. v.d. Bend, Ter Horst, H. ter Zweege, J. de Vries. Midden: G. de Weerd, H. Ester, J. v.d. Gronde. Vooraan: F. ten Brakel, De Weerdt, G. Kuper.

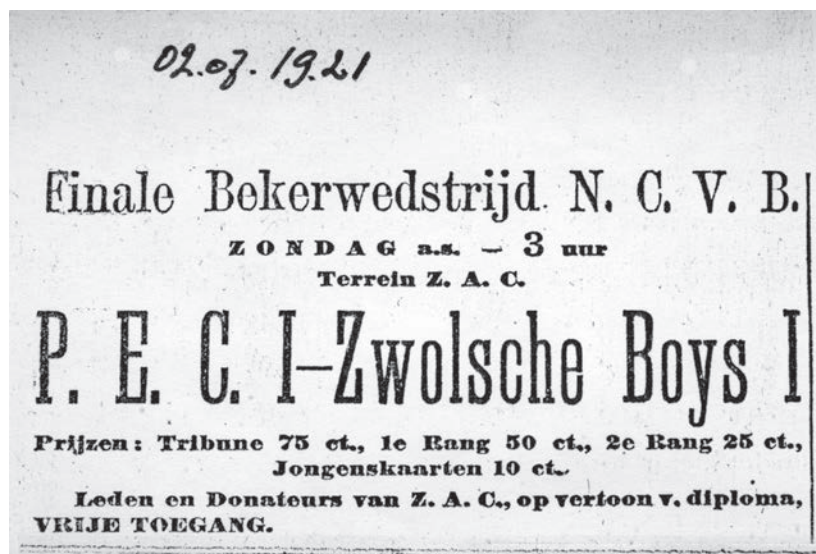
*PEC en Zwolsche Boys;
ook al rivalen in 1921.*

Een mooi verhaal, alleen zou je er wel wat tegenin kunnen brengen. De oprichting van de vereniging dateert eigenlijk van een jaar eerder, 1917.

Voordat de Turfmarkt in beeld kwam, voetbalde een groep jongens op het terrein bij de huidige Gennestraat en Berkumstraat. Op dat moment een stuk bouwgrond, tegenwoordig ligt er een trapveldje met twee aluminiumdoelen. Dertig jaar later, bij het kampioenschap van de oostelijke tweede klasse B, schrijft Hendrik Ester, mede-oprichter van de vereniging, daarover het volgende in het clubblad:

‘Weer zie ik ze voor mij: A. Voulon, L. v.d. Bend en H. ter Zweege, mij vragend gezamenlijk een voetbalclub op te richten, waarover wij het spoedig eens waren en de oprichting van de voetbalclub genaamd “Prinses Juliana” nog dezelfde avond een feit was.

Ik maak nogmaals de verdere besprekingen mede bij moeder Voulon op het Eiland, die veel voor ons voelde en leefde voor de voetbalsport: ik hoor haar aanmoediging van “Hallo jongens, als jullie winnen krijgen jullie vanavond chocolade.”

Als vanzelf grijp ik mijn portefeuille en haal een foto tevoorschijn, een foto van het elftal dat op het Z.A.C.-terrein haar eerste wedstrijd speelde.'

Arbeiders

Prinses Juliana dus. Zo begon het, met een groep jongeren uit arbeidersgezinnen. Met moeder Voulon die zorg droeg over de shirts; wit, met oranje omslagen en oranje borstzakje. De groep krijgt meer en meer aanloop en besluit in 1918 toe te treden tot de Noord-Centrale Voetbalbond (NCVB). In een vergadering in 'Ons Tehuis' aan de Voorstraat dopen de aanwezigen de verenigingsnaam om in Zwolsche Boys. De reden daarvoor is praktisch: in de NCVB speelt al een Prinses Juliana (uit Heino). De clubnaam en het spelen van aan een bond gelieerde wedstrijden vinden dus hun oorsprong op 1 mei 1918, het

Juniorenelftal, seizoen 1928-1929.

Zwolsche Boys in 1933, een seizoen overigens waarin ze ternauwernood degradatie ontlieden. Vlnr.: F. van Zon, S. Scheffer, Jan Mooy, Jan Flik, Willem v.d. Weide, Willem Meekers, H. Scheffer, Pieke Beltman, Kees Oordijk, Dieks van Dijk, A. Oldenhof.

clubje voetballers dat ten grondslag ligt aan de vereniging, is dan al een tijdje bij elkaar. Mogelijk zelfs al sinds 1916.

Dat de vereniging in die jaren tot bloei komt is overigens geen toeval; in de jaren na de Eerste Wereldoorlog springen nieuwe voetbalclubs als paddenstoelen uit de grond. Gemobiliseerden nemen het spel – goedkoop en eenvoudig te leren – vanuit de kazernes mee naar huis. De voetbal-sport, voorheen vooral tijdverdrijf voor de elite, wordt in die periode opgepakt door andere lagen van de bevolking. In Zwolle is het Zwolsche Boys dat ruimte biedt aan de arbeidersklasse, vooral uit de Diezerpoort en Indische buurt. Een groep die de sport aanzienlijk anders benadert dan de elite.

Voetbal is niet alleen meer prettig tijdverdrijf, maar ook een kwestie van eer en presteren. De sport verruwt, fanatisme doet zijn intrede. En daar

zit niet iedereen op te wachten. Eliteclubs verenigen zich en pleiten voor eigen competities. Ook in de verslaggeving wil niet iedereen weten van de veranderende sport. Gerard Schutte, auteur van *Meters Buutenspel* over het Zwolse amateurvoetbal, schrijft dan ook dat Zwolsche Boys in zijn eerste dertig jaar 'stiefmoederlijk is bedeed door de nieuwsorganen'.¹

Ondanks de nodige sportieve prestaties in de eerste jaren, zit de vereniging tot 1947 in de underdogpositie. Want jarenlang speelt Zwolsche Boys in de tweede klasse en is het de mindere van PEC en ZAC, de twee Zwolse rivalen – tot dat jaar, 1947. Het jaar van de grootste triomf sinds de oprichting, 29 jaar eerder. En om het clublied er weer bij te pakken, de zinsnede waaruit ambitie blijkt, wordt werkelijkheid: 't Groen-Wit moet naar d' eerste klasse.'

Zwolsche Boys 1 in 1946-1947, het kampioenselftal. Staand vlnr.: Jan Stegeman, Frans Diks, Jan Wigbers, Jan de Vries, Jan Hendriksen. Midden: Anton Meekers, Arend Gerrits, Willem van de Weg. Gehurkt: Johannes Duim, Gait Jansen, Dane van Heerde.

Climax na 29 jaar de underdog

Plagerijen, gelach en vernederingen vallen Zwolsche Boys sinds de oprichting geregeld ten deel. PEC en ZAC spelen eigenlijk altijd op een hoger niveau en bezorgden de Boys bijkans een minderwaardigheidscomplex. Tot 1947 dus, het jaar dat de club trots door de Zwolse straten kan paraderen, als enige eersteklasser van de stad.

In Enschede krijgt het woord 'spanning' voor vele Zwollenaren dan een nieuwe dimensie. De opbouw richting de climax van de 29 jaar oude vereniging wordt dan ook zorgvuldig opgebouwd. Zwolsche Boys speelt 25 jaar in de tweede klasse, zonder echt in de problemen te komen, maar ook zonder aanspraak op de titel te maken. In de noodcompetitie van 1939/1940 heeft de Boys nog één punt nodig voor het kampioenschap als de competitie, waaraan ook PEC en ZAC deelnemen, wordt stilgelegd.

In het seizoen 1946/1947 zet het eerste elftal eindelijk een kroon op de vereniging. Met een team van voornamelijk dertigers – grotendeels uit de eigen jeugd – pakken de wit-groenen op

bezoek bij AZC de titel van de tweede klasse. Daar, in Zutphen, zijn de Zwollenaren ruim in de meerderheid dankzij de steun van zo'n duizend supporters. Een voorbode dat het niet mis kan gaan. Via Jan Hendriksen (één treffer) en Jan Wigbers (drie) pakt de Boys eindelijk de titel (0-4). Bij terugkomst in Zwolle ziet het Stationsplein zwart van de mensen. In open rijtuigen en met het Thomas a Kempis harmonieorkest voorop volgt een zegetocht door de stad, op weg naar de Harmonie. Nacompetitie volgt, want promotie is dan nog niet bereikt.

Om dat te bewerkstelligen moet het team afrekenen met Tubantia, Rheden en Rigtersbleek. Wekenlang zit Zwolsche Boys, en met haar de hele stad, te zweten van spanning. Al kan dat laatste ook komen doordat het zich afspeelt in een van de warmste zomers ooit (tot op heden, 2018). Het komt tot een climax in een duel met Rigtersbleek, in Enschede. De thuisploeg heeft aan één punt genoeg voor promotie, Zwolsche Boys moet winnen.

Met onder meer een extra trein reizen 1.500 Zwollenaren hun helden achterna. Daarmee vormen ze een beperkt deel van de in totaal 14.000 toeschouwers van het duel, waaronder KNVB-voorzitter Karel Lotsy. Daarmee zijn we er overigens nog niet. Op de Melkmarkt in Zwolle verzamelen zich zo'n 7.000 (!) mensen rond het pand van de *Zwolse Courant*. Op de gevel zijn luidsprekers aangebracht, waaruit een live audioverslag klinkt van een verslaggever die in Enschede aanwezig is. De uitzending wordt door de krant en PTT georkestreerd, net als bij het uitduel tegen Tubantia. Toen stonden zo'n 4.000 mensen in het hart van de stad te luisteren.

De spanning is voelbaar onder de kastanjeblomen van de bomvolle markt. Zeker als Boys-speler Meekers na vijf minuten een terugspeelbal op zijn eigen keeper op de eigen doelpaal ziet eindigen. Toch komen de gasten na zo'n twintig minuten op 0-1 via Stegeman, die een voorzet van Hendriksen tot doelpunt promoveert. Spannende momenten voor het Zwolse doel volgen, en na een 'net naast!' uit de luidsprekers is op de Melkmarkt een collectieve zucht te horen.

De promotie naar de eerste klasse bezongen in de Zwolse Courant, 1947.

Het kampioenselftal dat in 1947 eerste klasser werd getekend door Teun van der Veen.

Boven: Johannes Duim, Gait Jansen, Dane van Heerde, Anton Meekers, Jan de Vries, Willem van de Weg. Onder: Jan Stegeman, Frans Diks, Jan Wigbers, Arend Gerrits en Jan Hendriksen. In het midden Ap Beltman.

Na het laatste fluitsignaal rennen de Zwolse supporters het veld op. De Enschedeërs hebben niet meer weten te scoren, en de Boysspelers worden hossend op de schouders van de meegereisde fans richting de kleedkamer begeleid. Zwolsche Boys bereikt het hoogste voetbalniveau en is de trots van Zwolle, nu PEC en ZAC het op dat niveau af laten weten.

Bij terugkomst in de stad staan nog enkele honderden supporters de spelers op te wachten. Een nieuwe zegetocht brengt de spelers en staf ditmaal naar hotel Wijnberg aan de Veemarkt, waar voorzitter Hennie Mateboer het woord neemt, gevolgd door ZAC-preses Bartels, die van mening is dat 'het er nu niet toe doet wie de gelukkige is', want 'de Zwolse voetbaljeugd heeft weer een stimulan die haar tot regelmatig oefenen zal brengen.' Namens PEC wees Jan Britstra op de goede moraal, de team-spirit en het fair-play, schrijft de

Zwolse Courant, die stelt dat deze eigenschappen de Boys haar succes hebben gebracht. Na het officiële gedeelte gaat het feest tot in de vroege uurtjes door, en bij het ontwaken zal eenieder maar die ene zin uit het clublied neurien: Zwolsche Boys gaat naar de eerste klasse!

Arend Gerrits, de bal 'an 'n touwgien'

Belangrijkste speler in die jaren is Arend Gerrits (1916-1998), onbetwist aanvoerder van de Zwollenaren. Midvoor, spil; Gerrits kan eigenlijk overal uit de voeten. Op zijn zestiende staat hij voor het eerst in het eerste elftal van Zwolsche Boys, als hij bijna veertig is voor de laatste keer. In de tussentijd maakt de topscorer aller tijden (139 treffers) indruk met zijn spel, en zijn persoonlijkheid. Gerrits is bescheiden, gedraagt zich netjes en houdt van fair-play. Hij roept regelmatig teamgenoten tot de orde, om vervolgens weer met zijn voeten te spreken. Hij

had de bal 'an 'n touwgien'. Dat zijn persoonlijkheid bij velen nog meer is blijven hangen dan zijn voetbalkwaliteiten, zegt veel over de man die Gerrits is. In de tijd dat hij gestationeerd zit op de kazerne in Heino komt hij regelmatig in het weekeinde over om de club bij te staan. Ook in januari 1940, in de winterse kou. Zwolsche Boys doet dan namelijk mee aan een schaatswedstrijd. Gerrits bindt de ijzers onder zijn legerschoenen en glijdt richting Zwolle, waar hij de Boys helpt om de estafette tegen PEC te winnen. In 1941 rijdt de voetballer ook de Elfstedentocht uit. Hij is een sportman pur sang en blijft betrokken bij Zwolsche Boys. Vele jaren later, we schrijven 1996, als de vereniging verhuist naar Zwolle-Zuid, hijst Gerrits als oudste lid samen met het jongste lid voor het eerst de clubvlag op het nieuwe sportpark.

Betaald voetbal

Het doel uit het clublied, de eerste klasse, is bereikt. De rol van underdog is verdwenen; Zwolsche Boys telt daadwerkelijk mee. Maar het is een rol die de vereniging toch minder goed ligt. Na enkele jaren zonder noemenswaardige sportieve inbreng op dat niveau, besluit Zwolsche Boys op

28 augustus 1954, bij de invoering, om deel te nemen aan betaald voetbal. Een periode die tot 1969 duurt, wederom zonder positieve sportieve uitschieters. Spelers die het groen-wit verdedigen die jaren zijn onder andere Eef ter Bruggen, Rein van Veen, Herman Schrijver, Henny van Nee,

Teamfoto 1951-1952. Arends Gerrits staand in het midden, vierde van rechts.

Op 13 juni 1951 neemt Arend Gerrits in een vriendschappelijke wedstrijd tussen Zwolsche Boys en PEC afscheid van zijn collega voetballers. Gerrits wordt trainer bij de Boys en keert later zelfs nog terug als semi-prof.

Rein van Veen, geweten van Zwolsche Boys

In een verhaal over Zwolsche Boys kan één naam niet ontbreken: Rein van Veen (12-02 1937 – 17-11 2017). Van Veen, vlak voor het honderdjarig jubileum overleden, kwam bij Zwolsche Boys als tienjarige knaap. Van jeugdlid schopte hij het tot het eerste elftal, waarmee hij in het betaald voetbal uitkwam. Later was Van Veen trainer van de groen-witten, waarmee hij in 1979 kampioen van de eerste klasse werd. Hij zat in het bestuur, maakte deel uit van verschillende commissies en verzorgde de Club van 50. Hij creëerde een ongekend compleet en gedetailleerd archief van de vereniging, waar dit verhaal volledig op gestoeld is. Uiteraard benoemde Zwolsche Boys Van Veen tot erelid, maar eigenlijk doet die titel Rein tekort. Rein van Veen was Zwolsche Boys, Zwolsche Boys was Rein van Veen.

Voorzitter Gerrit van der Brug spelt Rein van Veen de onderscheiding van erelidmaatschap op voor zijn verdiensten voor de club, 1995.

Freek Schutten, Henny Hendriksen, Folly van Dam en de Joegoslaaf Ivan ('Ivica') Osim. Hoewel laatstgenoemde eigenlijk niet in het rijtje thuis-hoort, zal het wel de speler zijn die bij de meeste mensen een belletje doet rinkelen. Zijn komst maakt van Zwolsche Boys landelijk nieuws.

De jaren betaald voetbal leveren de Boys niet op waar het op hoopt. Waar tijdens een Koningin-nedagoptocht zelfs eens een praalwagen met de tekst 'Zwolsche Boys Landskampioen' meerijdt, komen de Boys niet verder dan een rol in de marge van de tweede divisie. De Zwollenaren vinden zich aan het eind van een seizoen met regelmaat terug in de onderste regionen. Niet prettig, maar geen man over boord, zou je zeggen.

Maar de vereniging kent niet alleen problemen op sportief gebied, ook financieel gaat het goed mis. Het is een inkoppertje, maar het spelen van betaald voetbal kost geld. De focus gaat volledig naar het eerste elftal, en tussen 1958 en 1968 daalt het ledenaantal van zo'n 1000 naar 400. Zwolsche Boys laat bewust enkele seniorenteams los. Sterker: in 1968 speelt een team met onder andere oud-eerste-elftalspeler Johannes Duim op eigen kosten onder de groen-witte vlag. Ondanks die bezuinigingen groeit er een huurschuld aan de gemeente voor gebruik van het gemeentelijk sportpark; in 1968 staat onder de streep een nog te betalen bedrag van 28.000 gulden open.

Jeugdleden lopen de Avondvierdaagse in 1963.

Het eerste elftal in het seizoen 1959-1960 op het Gemeentelijk Sportpark aan de Ceintuurbaan in de tijd dat Zwolsche Boys betaald voetbal speelt. Bovenste rij vlnr. Wim Bisschop, Hennie van Nee, Tjeerd Hiemstra, Rein van Veen, Johannes Duim, Gerrit Dijkslag en Tinus van Kampen. Geknield vlnr. Van der Kolk, Gerrit van Voorst, Bé Tuin en Henk Overmars. (Foto Henk Boerée)

De gemeenteraad roert zich, ook gemeenteraads-lid Gerrit van der Brug (PSP), later zeventien jaar lang voorzitter van de voetbalvereniging. Zorgt het college voor een regeling waarmee de toekomst van Zwolsche Boys gewaarborgd blijft, vraagt hij. Het antwoord is behoorlijk helder: 'De positie der vereniging in het betaalde voetbal op zakelijk verantwoorde basis is onhoudbaar gebleken.' Het college stelt een ultimatum; als in de zomer geen concreet betalingsplan op tafel ligt, gaan de hekken van het sportpark dicht voor de voetbalclub.

Een inzamelingsactie volgt en de Amsterdamse zakenman en miljardair Kurt Vyth werpt zich op als redder van de vereniging. Het lot van de arbeidersvereniging treft hem en hij garandeert betaling voor het komende seizoen. Dat het uitstel van executie is, weet iedereen dan ook al. Twee

Het eerste elftal voor de foto in de schoolbanken, 1963-1964.

In een voorbeschouwing op het nieuwe voetbalseizoen besprak de Zwolse Courant in augustus 1968 de zeven nieuwe spelers van Zwolsche Boys, 'Streven Zwolsche Boys naar beter niveau'. Vlnr. de Joegoslaven Wojo Gardasevic en Andrea Randjic, Henk Post, Hans Reuser, Wim Verwoerd, Dick Reekers en Sietse Veen.

verenigingen die betaald voetbal spelen in Zwolle, dat is te veel van het goede. Doel is om uit PEC en Zwolsche Boys één betaald-voetbalorganisatie te creëren; voorwaarde is dan wel dat beide verenigingen financieel gezond zijn.

De Boys grijpen de laatste strohalm die door Vyth geboden wordt met meer dan twee handen aan. De club haalt alles uit de kast om er weer bovenop te komen en maakt daarbij een bijzonder opvallende move. Nadat er al twee nieuwe Joegoslavische spelers zijn aangetrokken komt halverwege het seizoen 1968/'69 sensationeel nieuws naar buiten: de Joegoslavische sterspeler en boven al genoemde Ivica Osim komt naar Zwolsche Boys. Daarover in een ander artikel in dit tijdschrift meer (zie p. 212). Of Zwolsche Boys met de hele Osim-affaire nou winst of verlies heeft gedraaid, aan het eind van het seizoen (waarin het nota bene vijfde wordt en lange tijd bovenin

meedraait) valt het doek. PEC blijft in het betaalde voetbal, Zwolsche Boys keert terug naar het laagste niveau van de amateurs. De club ontvangt van de stichting PEC 60.000 gulden, de rechten en plichten richting de spelers van Zwolsche Boys gaan naar de stichting.

Terug in de underdogpositie

Vanaf de oprichting tot aan het avontuur in het betaald voetbal ging de sportieve lijn van Zwolsche Boys alleen maar omhoog; van degradatie hadden de arbeiders tot die tijd nog niet gehoord. De beslissing om terug te keren naar de amateurs is dan ook een emotionele gebeurtenis, hoewel het ook wordt gezien als de enige optie. Zwolsche Boys is terug bij af; alles en iedereen gaat boven de vereniging. De ambitie komt daarmee als vanzelf weer naar boven; zo snel mogelijk terug naar de top. En dat gaat snel.

Spelers als Henk Ras, Gait Rigter en Dick Bijker blijven de club ondanks de enorme terugval trouw. Het nieuw samengestelde team verlaat de vierde klasse na drie jaar en de derde klasse na twee jaar. Drie seizoenen later is de eerste klasse na bereikt. Acht seizoenen en drie kampioenschappen na de terugkeer bij de amateurs speelt Zwolsche Boys in de eerste klasse, waar het binnen twee jaar kampioen wordt. Tien jaar na de eerste wedstrijd in de vierde klasse, opent de vereniging – na de terugkeer in het amateurvoetbal spelend op de Vrolijkheid – het seizoen als hoofdklasser. De ultieme terugkeer volgt in 1984; een beslissingsduel tegen Emmen eindigt in het voordeel van de

Kampioenswedstrijd Zwolsche Boys - Emmen 2-1, 1983. Freddy Prins ziet hoe zijn ploeggenoot Johan Neuteboom (midden) de winnende treffer maakt tegen Emmen. (Foto Jan Drost)

Zwollenaren, Zwolsche Boys is kampioen van de hoofdklasse.

Na het bereiken van dit hoogtepunt, laat het volgende dal niet lang op zich wachten. Het succes van het eerste elftal heeft een keerzijde. De rest van de vereniging is ondergewaardeerd en financieel valt de sportieve weelde niet bij te houden. De club moet een stap terug doen in haar uitgaven, en twee jaar na het kampioenschap degradeert Zwolsche Boys naar de eerste klasse. Het verval zet door, en in seizoen 1996/1997, dertien jaar na de titel in de hoofdklasse, is de vereniging op exact hetzelfde punt als na de terugkeer naar de amateurs: de vierde klasse.

Zwolle-Zuid

Twee degradaties op rij, op het moment dat de club eigenlijk al in Zwolle-Zuid wilde zijn. De omgeving rondom de Vrolijkheid vergrijsd en de Ceintuurbaan groeit steeds meer uit tot onneembare horde voor potentiële jeugdleden. Zwolsche Boys dreigt weg te kwijnen op het sportpark waar ze haar sportieve hoogtepunten vierde. Vanaf 1985 valt als mogelijke nieuwe locatie de naam van Zwolle-Zuid, een nieuwbouwwijk. Bezwaren en een procedure bij de Raad van State leveren jaren vertraging op; al in 1991 trainen op het terrein van de CALO in Zwolle-Zuid jeugdspelers onder de vlag van Zwolsche Boys. Pas in 1996 kan de vereniging sportpark Jo van Marle betreden.

In Zwolle-Zuid volgt een verhuizing naar het zaterdagvoetbal, na vanaf de oprichting op zondag te hebben gebald. Het merendeel van de leden is voorstander van de switch, meerdere clubs zijn de Boys voorgegaan, en de zaterdagavond-stapavond wordt steeds belangrijker. Ook het argument dat in Zwolle-Zuid de kerkgang zondags belangrijk is, speelt een rol.

Een rol van betekenis speelt Zwolsche Boys op zaterdag jarenlang niet. Onder trainer John Beijen promoveert het eerste elftal in 2009 naar de derde klasse. In de vijf jaar onder Beijen reikt het plafond tot nacompetitie voor een plek in de eerste klasse, maar in 2015 zijn de groenwitten weer terug bij af in de vierde klasse. Onder Jan Verheijen, die een blik spelers van buitenaf opentrekt, promoveert Zwolsche Boys in 2017 naar de derde

klasse. Goalgetter Lodewijk de Vries is de held van de vereniging met zijn winnende treffer tegen EFC PW 1885. Momenteel draait Zwolsche Boys bovenin de derde klasse mee onder leiding van Bart Ester. De vereniging telt acht seniorenelftallen, twee jeugdteams, en een 35+- en 45+-team.

- * Dit artikel is een voorpublicatie van een boek over 100 jaar Zwolsche Boys, dat in het voorjaar van 2019 uit zal komen.
- ** Alle bij dit artikel afgebeelde foto's komen uit het Zwolsche Boys-archief, tenzij anders vermeld.

Noot

1. Gerard Schutte (1983), *Meters Buutenspel. Voetbal in Zwolle van 1893-1983*. Uitgave in eigen beheer

Groepsfoto van de jeugd op het nieuwe sportpark in Zwolle-Zuid, 1997.

Logo Zwolsche Boys, 100 jaar.

De Vrolijkheid, seizoen 1993-1994.

Steven ten Veen

Het korte avontuur in Zwolle van de 'Strauss van Sarajevo' *Stervoetballer uit Joegoslavië voetbalde twee maanden bij Zwolsche Boys*

Op 26 november 1968 loopt Wim van den Bosch, sportredacteur van de Zwolse Courant, opgewonden de telexkamer van de redactie aan de Blaloweg uit. Met in zijn hand een telexbericht waarin staat dat Ivica Osim, een van de beste voetballers van Europa, bij Zwolsche Boys gaat spelen. Als het 1 april was geweest, zou niemand dit nieuws hebben geloofd. De bekende journalist Nico Scheepmaker verwoordde dat op de volgende manier: 'De aankoop door Zwolsche Boys van de Joegoslaaf Osim is alleen te vergelijken met de onwaarschijnlijke contractering van Ko van Dijk door de toneelvereniging Ons Genoegen uit Heerhugowaard.'

Sterspeler uit Joegoslavië

Maar wat Van den Bosch van de telex heeft geplukt, blijkt wel degelijk te kloppen. Cees Schoonderwoerd, handelaar in tweedehands auto's en daarnaast onbezoldigd manager van Zwolsche Boys, heeft het voor elkaar gekregen dat de stervoetballer naar Zwolle komt. Kort daarvoor

had hij nog een Joegoslaaf gecontracteerd, Wojo Gardasevic. Die zal later niet bij de Boys maar bij PEC uitgroeien tot publiekslieveling. Osims voetbalavontuur in de Overijsselse hoofdstad is slechts van korte duur. Gedesillusioniseerd stapt hij op 6 maart 1969, twee maanden na zijn komst, in het vliegtuig dat hem terug naar zijn gezin in Sarajevo brengt.

Wat bezielt Osim, geboren op 6 mei 1941, om een avontuur in Zwolle aan te gaan? Geld natuurlijk, want nu hij 27 is geworden staat de Joegoslavische voetbalbond hem toe naar het buitenland te vertrekken. Maar Osim heeft een probleem, een groot probleem. Tijdens de Europese kampioenschappen die in juni 1968 in Italië zijn gehouden, is hij in de wedstrijd van de halve finale tegen Engeland ernstig geblesseerd geraakt. Daardoor miste hij de eindstrijd tegen gastland Italië, die twee keer moest worden gespeeld. Eerst werd het op 8 juni 1-1 en twee dagen later in de allesbeslissende tweede finale (van verlenging en strafschoppen was toen nog geen sprake) won Italië met 2-0. Osim werd gekozen in het sterrenteam, maar dat was slechts een troostprijs. De meniscus van zijn rechterknie is helemaal kapot als hij op 16 oktober in een wedstrijd tegen België in botsing komt met een tegenspeler. Hij moet onder het mes en het herstel zal zeker een maand of drie gaan duren. En welke topclub neemt het risico om zo'n speler een lucratief contract te geven, ook al heet hij Osim.

Branko Perovanovic, de manager van Osim, heeft echter een plannetje bedacht en Cees Schoonderwoerd is de geschikte man om bij de uitvoering daarvan de helpende hand te bieden. Osim zal een paar maanden bij Zwolsche Boys zijn grote talenten laten zien en topclubs als Ajax, Feijenoord en Anderlecht zullen vervolgens in de rij staan om de 'Strauss van Sarajevo', zoals hij in eigen land wordt

Ivan ('Ivica') Osim als speler van Željeznica Sarajevo. (Internet)

genoemd, te contracteren. De Zwolse club moet daarvoor natuurlijk wel de portemonnee trekken. Vijfduizend gulden per maand zal Osim gaan verdienen, een bedrag dat volgens Schoonderwoerd in werkelijkheid veel lager is.

Zo verbaasd en opgewonden als de sportredacteur van de *Zwolse Courant* eind november was, zo verbaasd reageert ook het bestuur van Zwolsche Boys op het nieuws dat Osim de club gaat versterken. Er is kennelijk sprake van eigenmachtig optreden van de manager, wat voor degenen die hem beter kennen geen verrassing is. Schoonderwoerd was jarenlang manager van PEC, maar gaf er de brui aan omdat hij de bemoeizucht van leden van het bestuur als hinderlijk ervoer en niet het mandaat kreeg om zelf de baas te spelen 'Eénhoofdige leiding is absolute noodzaak voor betaald voetbal', zei hij. Het mandaat om vrij te handelen krijgt hij bij de Boys wel en dus is het bestuur tegelijkertijd blij als verrast met het nieuws over Osim. 'De heer Schoonderwoerd is inderdaad in Zuid-Slavië geweest en gisteravond hebben we nog geprobeerd telefonisch contact met hem te krijgen, maar een gesprek is

Toekomstige aanwinst van Zw. Boys
25.12.68
**Osim voetballer van
zeer grote klasse**
Joegoslavische pers: Zwolse club
betaalde 48.000 dollar
De „Strauss van Sarajevo”

tot op heden niet doorgekomen', reageert voorzitter J.W. van Nek in de pers. En het korte commentaar van penningmeester K. ten Brink luidt: 'Wij zijn bijzonder verheugd.'

Niet fit

Hoe het ook zij, heel voetbalminnend Zwolle, de supporters van de Boys in het bijzonder, reageren opgetogen op de komst van de Joegoslavische ster-

Kop in de Zwolse Courant van 23 december 1968. Inzet: Ilica Osim.

Ilica Osim tekent in Sarajevo een contract dat hem voor onbepaalde tijd aan Zwolsche Boys bindt. Links Zwolsche Boys manager Cees Schoonderwoerd, rechts de voorzitter van Zvezdnicar Sarajevo.

*Clubarts Wim de Bruijn
bekijkt de knie van Osim.*

*Ivica Osim op de tri-
bune bij Zwolsche Boys
- Limburgia, 6 januari
1969. Rechts naast hem
zijn manager Branko
Peranovic. (Geheugen
van Nederland)*

speler. De grote vraag daarbij is wanneer hij zijn debuut zal gaan maken. Osim vliegt op zaterdag 4 januari naar ons land, waar hij op Schiphol door een delegatie van de Boys wordt verwelkomd. Aangekomen in Zwolle meldt hij zich direct bij de chirurg dr. R.F.J. Bokelman die de gekwetste knie onderzoekt. Zijn conclusie: Osim is fysiek onvoldoende hersteld om te spelen. Clubarts Wim de Bruijn komt later tot hetzelfde oordeel. Maar terwijl de voetballer 's avonds in hotel Dijkstra aan de Grote Markt een Wiener schnitzel verorberd ('Osim leek een zielig hoopje mens', aldus de verslaggever van de *Zwolse Courant* ter plekke) gaat iedereen in de stad ervan uit dat Osim de volgende dag zijn debuut zal maken in de wedstrijd tegen Limburgia. Dat wordt tenminste door zowel het bestuur van de Boys als manager Schoonderwoerd in alle toonaarden beweerd. Meer dan achtduizend toeschouwers komen op het duel af, dat met 2-1 door de Boys wordt gewonnen. Maar van een vreugdevolle stemming is na afloop geen sprake. Het publiek is boos, voelt zich bedonderd, want Osim staat niet op het veld, maar zit op de tribune.

Maarten de Vos, de bekende sportverslaggever van *De Tijd*, rolt na de wedstrijd van de ene verbazing in de andere, zo blijkt uit zijn verslag van niet de wedstrijd maar het ontbroken debuut. Voorzitter Van Nek meldt dat Osim niet kon spelen omdat clubarts De Bruijn de speler na een laatste medisch onderzoek nog niet fit genoeg had bevonden. Volgens Schoonderwoerd ligt de oorzaak van Osim's afwezigheid op het menselijke vlak. 'Het gaat niet om de knie. Hij heeft een zware reis gehad. Ik weet dat. Met de trein en dan het vliegtuig. Osim heeft een hekel aan vliegen. En toen hij samen met Gardasevic, onze andere Joe-goslaaf, net in het vliegtuig zat, werd Gardasevic teruggeroepen. Zijn zuster was overleden. Dat heeft Osim aangegrepen. En dan die belangstelling van de pers. Dat heeft hem enorm geprikkeld. Hij was in staat die mensen aan te vliegen. Daarom heb ik de persconferentie afgelast.' De man die precies wist waarom Osim niet speelde, was scheidsrechter Regtop. 'Vanmorgen ben ik door de secretaris van het betaald voetbal Huijbregts opgebeld met de mededeling dat Osim van de

KNVB geen toestemming had mee te spelen. Dat wist Zwolsche Boys zelf natuurlijk ook.'

Beter dan Cruyff

Vanzelfsprekend wordt gesuggereerd dat de Boys het meespelen van Osim van de daken heeft geschreeuwd vanwege de te verwachten hoge opbrengst van de kaartverkoop. Veel geld komt er zeker binnen, maar een deel van de recette gaat ook verloren. Gerrit van der Brug, die later (ere) voorzitter van de Boys zal worden, heeft twee vrijkaarten gekregen omdat hij als raadslid de club geholpen had om bij de gemeente uitstel van betaling van de huurachterstand te krijgen. Samen met zijn vader bezoekt hij de wedstrijd en tijdens de pauze drinkt hij een kopje thee in de bestuurskamer. Van der Brug in zijn memoires: 'Komt penningmeester Kier ten Brinke opgewonden binnen. Hij had bij alle verkooppunten geld opgehaald. Tijdens een kort gesprek had hij de volle tas met geld even op de grond gezet en die was toen gestolen. De inhoud: vele duizenden guldens.'

Uiteindelijk maakt Osim op 19 januari in de thuiswedstrijd tegen Gooiland zijn debuut. Weer is het stadion van het gemeentelijk sportpark uitverkocht en weer zit de complete vaderlandse sportpers op de tribune. Het povere duel eindigt in 1-1. Osim doet voorzichtig aan, mijdt alle risico's. Maar zijn klasse schittert zo nu en dan nadrukkelijk. Een week later wint de Boys in en tegen Heerenveen met 1-3. De *Leeuwarder Courant* noteert na afloop het volgende uit de mond van Schoonderwoerd: 'Osim is vijfmaal beter dan Cruyff. Volgend jaar verruilen wij Osim tegen Cruyff...' De uitwedstrijd op 2 maart in Rotterdam tegen Excelsior (3-0 verlies) zal het laatste duel worden waarin Osim in de kleuren van de Boys speelt. In het *Dagblad van het Noorden* staat de volgende dag dat Osim zich om twee redenen niet thuis voelt bij de Boys. 'Hij bezit zoveel klasse dat zijn teamgenoten hem maar niet begrijpen wanneer de Zuidslaaf hen bedient van subtiële pasjes en Osim kan bij de Zwollenaren maar weinig eer behalen.' Waar een van de bestuursleden van de

Ivica Osim op de Grote Markt met zijn collega speler uit Joegoslavië Wojo Gardasevic. (Uit: Desespereert nimmer)

Boys het volgende tegen in brengt: 'Osim is een klassespeler. Een hele grote zelfs. De spelers van de Boys missen routine om Osims bedoelingen te begrijpen.'

Aftocht en onbetaalde rekeningen

Drie competitiewedstrijden heeft Osim gespeeld en één doelpunt gemaakt (in een met 10-0 gewonnen oefenwedstrijd tegen de amateurclub Havelte) als het plotselinge afscheid zich aandient. Dat begint met een hooglopende ruzie tussen de manager van Osim en de manager van de Boys. En dat gaat over geld, want de Zwolse club zou de financiële verplichtingen bij lange na niet zijn nagekomen. Osim pakt op 6 maart zijn koffers in hotel Dijkstra aan de Grote Markt waar hij logeerde en stapt een paar uur later op Schiphol in het vliegtuig naar Sarajevo. Ontgoocheld, gedesillusioneerd. 'Alles is mislukt', zegt hij. Tegen beter weten in gelooft Boys-voorzitter Van Nek nog dat de voetballer snel terug zal keren. Maar secretaris Ruitenberg weet wel beter. 'Ik heb van het begin af zeer gereserveerd tegenover de komst van Osim gestaan', zegt hij. 'Ik zag wel aankomen dat het

financieel niet haalbaar zou zijn. Ik stond toen echter alleen.' We hadden graag met de heer Ruitenberg, inmiddels 94 jaar oud, over zijn herinneringen aan de 'affaire Osim' willen spreken. Zijn gezondheid liet dat echter niet toe.

'Ik vond het heel erg jammer dat Osim vertrok. Het was niet alleen een hele fijne vent, maar ook een geweldige voetballer. Ik zou hem willen vergelijken met Van der Vaart, maar dan figuurlijk gesproken tachtig centimeter groter', zegt Freek Schutten, die in die tijd bij Zwolsche Boys speelde. Minder problemen met het vertrek had de eigenaar van hotel Dijkstra, want van de kosten van het verblijf van zowel Osim als Gardasevic heeft hij nooit een cent gezien. Zoals ook de rekening van de logeerpartij van selectie en officials van Osims Joegoslavische club Zeljeznicar die in ons land oefenwedstrijden speelde nooit is betaald.

Niet lang na het vertrek van Osim stapt ook manager Schoonderwoerd op. 'Vanaf het moment dat de naam Osim in de publiciteit kwam, heeft men geprobeerd ons van alle kanten zwart te maken. Ik begin er niet meer aan, nooit weer', aldus de man die Osim naar Zwolle haalde. Vol-

Osim op Schiphol, 'Alles mislukt', 6 maart 1969.

gens hem was er een hetze gevoerd. 'Er wordt zoveel geroddeld en gekletst dat ik er niets meer mee te maken wil hebben.' Schoonderwoerd is wel bereid de lopende zaken nog af te handelen, maar zijn carrière in het voetbal is definitief voorbij. Voorbij is ook al snel het avontuur van Zwolsche Boys in het betaald voetbal. De schulden zijn te hoog opgelopen. Het is wrang voor de club dat uitgerekend de 'vijand' in de gedaante van PEC de reddingsboei moet uitsteken, waardoor de Boys schuldenvrij kan terugkeren naar de vierde klasse van de amateurs.

Roerige tijd in Zwols voetbal

Die stap terug markeert tevens het einde van een soap over een nooit tot stand gekomen fusie van PEC en Zwolsche Boys die zeven jaar heeft geduurd! Het is in de jaren zestig van de vorige eeuw een roerige tijd in de Zwolse voetballerij. Met twee clubs in het betaalde voetbal is de Overijsselse hoofdstad ruim bedeed, maar van topvoetbal is allerm minst sprake. Op de ranglijst van de tweede divisie zijn PEC en Zwolsche Boys meestal ergens onderaan te vinden. Natuurlijk zou het beter zijn als er één betaald voetbalorganisatie in de stad komt, bijna iedereen is het daarover eens. Maar bij de pogingen om de twee clubs aan elkaar te binden, sneuvelen heel wat reputaties. Keer op keer blijkt de hoog opgevoerde rivaliteit tussen de twee ervijanden, zoals Gerard Schutte PEC en de Boys in zijn voetbalalmanak *Meters Buutenspel* noemt, een niet te nemen hinderpaal.

Van 1962 tot 1969 zijn er besprekingen, die vaak positief beginnen, maar daarna al snel op allerlei randvoorwaarden stuk lopen. Op 7 juli 1962 stemmen in de Harmonie aan de Grote Markt 242 leden van Zwolsche Boys voor een fusie en vijftien tegen en ongeveer op hetzelfde moment in hotel Van Gijtenbeek tegenover het station 181 leden van PEC voor en slechts drie tegen. Onder leiding van een commissie die bestaat uit burgemeester J.A.F. Roelen, secretaris van de Kamer van Koophandel mr. J. ten Doesschate en voorzitter van de sportraad W. van Bork zal verder worden onderhandeld, maar als de Boys eist dat de gemeente de portemonnee trekt, is de eerste impasse geboren. Met commissaris van politie

Persoonlijke informatie		
Geboortedatum	6 mei 1941	
Geboorteplaats	Sarajevo, <u>Joegoslavië</u>	
Lengte	189 cm	
Positie	<u>Middenvelder</u>	
Senioren		
Seizoen	Club	w (g)
1959–1968	 Željezničar	166 (56)
1968	 Zwolsche Boys	2 (0)
1969–1970	 Željezničar	54 (9)
1970–1972	 Strasbourg	58 (16)
1972–1975	 Sedan	105 (16)
1975–1976	 Valenciennes	30 (1)
1976–1978	 Strasbourg	32 (4)
Totaal		447 (102)
Interlands		
1964–1969	 Joegoslavië	16 (8)
Getrainde clubs		
1978–1986	 Željezničar	
1986–1992	 Joegoslavië	
1991–1992	 Partizan Belgrado	
1992–1994	 Panathinaikos	
1994–2002	 Sturm Graz	
2002–2006	 JEF United	
2006–2007	 Japan	
Portaal Voetbal		

De statistiek van Ivica Osim. Een opmerkelijk lijstje, Zwolsche Boys tussen Željezničar, Strassbourg enzovoort. (Wikipedia)

I. Bergsma lukt het later dat jaar ook niet om de besprekingen weer op gang te brengen. In de jaren daarna worden meer pogingen gedaan om de twee clubs naar een fusie te loodsen, bijvoorbeeld door een comité onder voorzitterschap van wethouder L. Witvliet. Die lijken warempel succes op te leveren, want in maart 1967 wordt een concept gepresenteerd dat de steun van zowel PEC als de Boys verkrijgt. Maar terwijl er nog onderhandeld wordt, krijgen ze er bij PEC lucht van dat de Boys zich niet alleen probeert te versterken, maar ook bezig is Schoonderwoerd, oud-manager van PEC, aan te trekken. Het comité Witvliet ziet er geen heil meer in, een fusie lijkt verder weg dan ooit. Daar denkt Hennie Mateboer, oud-voorzitter van de Boys en als oud-waterpoloër en oud-voetballer een man met gezag in het sportleven van Zwolle, anders over. In december 1967 roept hij in de *Zwolse Courant* de twee clubs op om samen een

Osim begin jaren negentig als trainer van het Joegoslavische elftal. (Internet)

stichting betaald voetbal op te richten en elk als amateurclub door te gaan. Die oproep resulteert in een adviesraad die bestaat uit onder andere M. Malcorps, burgemeester van Hasselt en J.W. van der Wal, directeur van het filiaal van de Slavensburg Bank, die later voorzitter van PEC zal worden. Ondertussen blijft de rivaliteit tussen beide clubs echter onverminderd voortbestaan, ook en vooral op het sportieve vlak.

Zoals boven beschreven, is met Schoonderwoerd als manager aan het roer de Boys zich bijvoorbeeld flink aan het versterken, met de komst van Osim als absolute knaller. Maar die knaller blijft achteraf de prelude te zijn van de ondergang van de Boys als betaald voetbalclub. De commissie van advies die intussen onder leiding staat van Jo van Marle, die later voorzitter van de KNVB wordt, probeert in mei 1969 nog wel te komen tot

één gezamenlijke stichting betaald voetbal, maar PEC heeft er geen zin meer in. En bij de Boys staat het water niet tot aan, maar boven de lippen. Op 10 juni gaan de leden van de club tijdens een emotionele vergadering in De Harmonie met 145 stemmen voor en 23 tegen akkoord met het aanbod om toe te treden tot de Stichting PEC. De prijs die daarvoor moet worden betaald: terugkeer naar het amateurvoetbal en aan de stichting blijft de naam PEC verbonden. Vooral dat laatste ligt bij de leden van de Boys zwaar op de maag. Sommigen noemen het zelfs onverteerbaar. Zwolsche Boys gaat echter zonder schulden de nieuwe toekomst tegemoet en dat geeft voor de overgrote meerderheid de doorslag om voor het akkoord te stemmen. En om een voorschot op die nieuwe toekomst te geven, wordt in de bovenzaal van De Harmonie even na middernacht massaal het clublied van Zwolsche Boys gezongen...

Epiloog

Ivica Osim gaat na zijn terugkeer in Joegoslavië weer voor zijn club Zeljeznicar spelen. Met het herstel van zijn knie gaat het zo goed, dat hij in 1970 aan een avontuur in Frankrijk kan beginnen. Hij speelt er bij Straatsburg, Sedan en Valenciennes. Daarna vervolgt hij zijn carrière als trainer, eerst van zijn eigen clubje Zeljeznicar, vervolgens van het nationale elftal van Joegoslavië, Partizan Belgrado, Panathinaikos en Sturm Graz. Osim is trainer van het nationale elftal van Japan als hij in november 2007 door een beroerte wordt getroffen. Sindsdien woont hij in Bosnië-Herzegovina. Cees Schoonderwoerd houdt na zijn vertrek bij Zwolsche Boys het voetbal voor gezien. Hij blijft in tweedehands auto's handelen, maar heeft ook een paar schoenenzaken en zit in de paardenhandel. Hij overlijdt in de jaren negentig.

Bronnen

Zwolsche Courant (voluit: *Provinciaal Overijsselsche en Zwolsche Courant*)
Gerard Schutte (1983), *Meters Buutenspel. Voetbal in Zwolle van 1893-1983*. Uitgave in eigen beheer

Gerrit van der Brug, de enige en echte erevoorzitter van Zwolsche Boys

Steven ten Veen

Toen Gerrit van der Brug in 1987 voor de tweede keer afscheid nam als voorzitter van Zwolsche Boys werd hij tot erelid benoemd. Vijftien jaar later nam hij opnieuw afscheid omdat de voetbalvereniging bij de verhuizing van De Vrolijkheid naar Zwolle-Zuid zijn hulp maar al te goed kon gebruiken. Dat derde afscheid werd op grootse wijze gevierd met toespraken en mooie cadeaus, maar wat voor Van der Brug de kers op de taart zou zijn geweest ontbrak. Stilletjes had hij er op gehoopt tot erevoorzitter te worden benoemd, een onderscheiding waar Van der Brug onbescheiden als hij was recht op meende te hebben. Maar gelukkig voor hem kwam het nog goed. Op 20 oktober 2010 werd Gerrit van der Brug tijdens een ledenvergadering benoemd tot erevoorzitter van Zwolsche Boys, waarmee zijn naam in de geschiedenis van de club in één adem kon worden genoemd met de twee andere legendarische voorzitters, Bouw Koning en Hennie Mateboer, die anders dan hij echter geen erevoorzitter waren geworden.

Die hunkering naar erkenning in de vorm van het erevoorzitterschap heeft Van der Brug (7-4 1928 – 20-8 2015) zelf opgetekend in zijn memoires, die na zijn overlijden een plekje in het archief van het Historisch Centrum Overijssel (HCO) hebben gekregen. Tijdens zijn leven verkondigde het bekende Zwolse raadslid van eerst de PSP en later de PvdA maar al te graag aan iedereen die het maar horen wilde dat hij aan zijn memoires schreef en dat die pas na zijn dood openbaar mochten worden gemaakt. Er zouden heel wat onthullingen in komen te staan, verklapte hij dan. Met die onthullingen valt het wel mee en bovendien is aanvullend onderzoek gewenst om te achterhalen of wat Van der Brug noteerde wel op juiste feiten berust. Zeker wanneer het om zaken betreffende de lokale politiek gaat.

Dat Zwolsche Boys een belangrijke plaats in zijn leven heeft ingenomen, blijkt uit de ruime aandacht die hij in zijn memoires heeft besteed aan de club die dit jaar honderd jaar bestaat. 'De Zwolsche Boys was een volksclub waar iedereen zich thuis voelde, van de stratenmaker en de fiets-ondernemer, van de accountant tot de werkloze of de WAO'er met een uitkering, van de bouwvakker en de onderwijzer met of zonder titel', schreef Van der Brug in 2002 in een ingezonden brief in de *Zwolse Courant*. Hij reageerde op een artikel, waarin de Boys werd afgeschilderd als 'een van oudsher echte volksclub waar nu heel ander volk dan vroeger rondloopt, bijvoorbeeld doctorandussen.' Dat was tegen het zere been van Van der Brug. Een andere vereniging met een andere mentaliteit? Akkoord. Maar door dat op die manier op te schrijven werden volgens hem al die mensen van de Diezerpoort en de Indische Buurt die met trots lid van de Boys waren geweest tekort gedaan.

Gerrit van der Brug
(1928-2015) omstreeks
1970. (Collectie HCO)

Gerrit van der Brug in actie als raadslid. (Uit: Zwolle mijn stad)

Ritselen

Dat Van der Brug een slim raadslid was die blindelings zijn weg in het stadhuis kon vinden en er heel goed in was om het een en ander te 'ritselen' was een publiek geheim. Hij gebruikte die eigenschappen veelvuldig om wat de gewone man werd genoemd te helpen. Van der Brug was een ombudsman pur sang. Maar ook organisaties wendden zich dikwijls tot het raadslid om hulp te krijgen. Waaronder in 1968 Zwolsche Boys, die toen nog in het gemeentelijk sportpark aan de Ceintuurbaan speelde. De club kon de huur niet meer opbrengen en de gemeente dreigde de toegangshekken te sluiten. 'Kun je ons niet helpen?'; vroegen secretaris Kees Volkers, penningmeester Kiert ten Brink en manager Kees Schoonderwoerd. Van der Brug, toen nog raadslid voor de PSP (Pacifistisch Socialistische Partij) leverde schriftelijke vragen bij het college in en verzocht na de beantwoording daarvan om de zaak mondeling in de gemeenteraad te behandelen. De hele hal van het stadhuis stond die avond vol met supporters van de Boys. Van der Brug kennende had hij daar wel voor gezorgd...

Taart als voetbalveld

Zwolsche Boys kreeg het in 1979 voor elkaar dat de accommodatie op de Vrolijkheid werd uitgebreid met twee velden en een grotere parkeeraccommodatie. Voorzitter Gerrit van der Brug, toen geen lid van de gemeenteraad, vond dat een dankwoord richting college en raad niet kon volstaan. Samen met de rest van het bestuur en een aantal jeugdleden bezocht hij de vergadering van de gemeenteraad, waarin het voorstel om de Boys aan uitbreiding te helpen als hamerstuk werd behandeld. Meegenomen had hij een grote taart, waarvan het de bedoeling was dat burgemeester Drijber die zou aansnijden. Maar dat was onbegonnen werk, de burgervader zou er een zaag voor nodig hebben gehad. De taart in de vorm van een voetbalveld met een afmeting van één meter bij zestig centimeter bleek namelijk niets meer te zijn dan een plank met daarop wat suikergoed en een paar marsepeinen voetballers. Woedend belde Van der Brug onmiddellijk de banketbakker die de taart geleverd had. De man waste zijn handen in onschuld, dreigde Van der Brug zelfs een proces aan te doen wegens laster als hij de publiciteit ging zoeken. Maar uiteindelijk

koos hij eieren voor zijn geld en liet terstond vijf taarten naar het stadhuis bezorgen, die Van der Brug naar de bodes dirigeerde met het verzoek er punten van te snijden voor college en raad. Even later stond een van de bodes voor zijn neus met de vraag of hij ook een bijl had meegenomen. De taarten kwamen namelijk zo uit de diepvries en waren nog keihard...

Zwolsche Boys kreeg uitstel van betaling, maar de club werd daarmee slechts ten dele gered. In 1969 keerde de Boys gedesillusioneerd het betaalde voetbal de rug toe en maakte een herstart in de vierde klasse van de amateurs. Dat gebeurde tevens op een nieuwe locatie, De Vrolijkheid, dat daarvoor lange tijd (van 1923 tot 1935 en van 1960 tot 1970) thuishaven van grote rivaal PEC was geweest. Als adviseur op de achtergrond bood Van der Brug de Boys in die moeilijke jaren van de herstart de helpende hand, bijvoorbeeld bij de bouw van een nieuw clubhuis. Al snel zat hij als waarnemend voorzitter in het bestuur en in 1974, nadat het kampioenschap van de derde klasse was behaald, werd hij tot voorzitter benoemd. 'De absolute alleenheerser van het roerig volkje uut de Diezerpoorte' werd hij door Gerard Schutte in zijn boek *Meters buitenspel* genoemd. Dat Van der Brug als voorzitter de touwtjes stevig in handen hield, was inderdaad maar al te waar.

Frustratie

Op De Vrolijkheid heerste lange tijd een sfeer van frustratie. Het gedwongen afscheid van het betaalde voetbal had er bij de supporters flink ingehakt, maar nog meer het feit dat PEC nu alle aandacht kreeg. Alleen al bij het horen van de naam van die club voelden heel wat leden van de Boys zich ziek, zwak en misselijk... Maar dankzij successen op het veld – in 1972 promotie naar de derde klasse en in 1974 naar de tweede klasse – werd het voetbalverdriet naar de achtergrond gedrongen. En net aangetreden als voorzitter zag Van der Brug het als zijn belangrijkste taak om de verhouding met PEC te normaliseren. 'Ik nam contact op met Van der Wal, de voorzitter van PEC, en het gevolg was een vriendschappelijke wedstrijd bij ons op De Vrolijkheid. We verloren wel, maar de opbrengst van de entree en de omzet van de kantine was voldoende om de tegenstanders van de betere relatie de mond te snoeren.' In het seizoen 1978-1979 werd de Boys kampioen van de eerste klasse en bereikte daarmee de top van het zondagamateurvoetbal. Over de kampioenswedstrijd van 24 mei 1979 – Hemelvaartsdag – thuis tegen Hattem vertelt Van der Brug in zijn memoires het volgende: 'De avond ervoor belde

scheidsrechter Hobee mij op en zei: "Jullie zijn bij een gelijkspel kampioen hè?", wat ik bevestigde om dan te vragen of wij hem van het station op konden halen, terwijl hij anders altijd met de auto kwam. Dat was een goed voorteken. (...) Het werd een beladen duel. In de tweede helft scoorde na een mooie aanval Hattem 0-1. De duizenden Hattemmers juichten. Maar onze grensrechter Eef Vredeveld stond met zijn vlag omhoog en bleef staan ook toen de spelers al naar de middellijn terug gingen. De scheids ging naar hem toe omdat Eef voor buitenspel vlagde, waarvan geen sprake kon zijn. Toen sprak scheidsrechter Hobee: "De bal was de zijlijn al gepasseerd voordat hij werd voorgezet waaruit het doelpunt ontstond." Waarna het doelpunt werd afgekeurd, wat tot een enorm tumult leidde. Onze jongens uit de Indische Buurt waren onze ordebewaarders en kregen de Hattem-supporters wel buiten het veld. (...) Het bleef 0-0 en de Boys was kampioen en promoveerde naar de hoofdklasse. Het werd een reuze feest, waarbij scheidsrechter Hobee met de laatste trein naar huis is gegaan.'

Betaling

Betaling van spelers bij amateurclubs was in de tijd van Van der Brug nadrukkelijk verboden. 'Er werd betaald bij de Boys, net als bij zoveel andere verenigingen. Deed je dit niet dan gingen goede

Herfsttoernooi op de Vrolijkheid, 1989. Gerit van der Brug (links) en clubicoon Rein van Veen (rechts) kijken toe.

spelers wel ergens anders spelen', schreef Van der Brug in zijn memoires. 'Door onze goede relatie met PEC Zwolle konden wij in de kaartenbak kijken wanneer een speler bij PEC Zwolle moest vertrekken. Wij waren dan al de andere clubs voor en trokken op die manier veelbelovende spelers aan.' Toen Van der Brug in 1982 voor de eerste keer afscheid nam als voorzitter van de Boys werd hem door een verslaggever van Radio Oost gevraagd wat zo'n eerste elftal kost. 'Ik zei dat varieert van 500 gulden tot 70.000 gulden, al wat je daar onder samen brengt. Dat zijn de trainers, veldhuur, het warme water en ga zo maar door. Het drankje fris na de wedstrijd in de kantine en het kroketje. Laten ze voor de radio-uitzending er nu alles hebben uitgeknipt, behalve de frisdrank en de kroketjes. Elke avond hoorde je op radio Oost, radio Gelderland en radio Zuid een verslag met mijn antwoord op de vraag wat een eerste elftal van de Boys kostte, namelijk 70.000 gulden, voor frisdranken en kroketten. Waarop dan diverse voetbalvoorzitters commentaar gaven. Natuurlijk kwam de KNVB met een onderzoek, gevolgd door de bedrijfsvereniging en de belastingdienst. En wat vonden ze? Dat Pucky van der Horst, de aanvoerder van het eerste elftal, maar ook Henkie Ras uit het vijfde elftal geld ontvingen voor het trainen van de junioren en pupillen op woensdagmiddag. Zij namen daar dan vrijaf voor en kregen daarvoor duizend gulden per jaar. Het stond keurig in de boeken van onze voortreffelijke penningmeester Henk Koops. Wat diverse spelers werkelijk kregen stond niet in de boeken.'

De Boys werd uiteindelijk veroordeeld tot een boete van duizend gulden en alle bestuursleden van de laatste jaren tot een schorsing van een maand en een maand voorwaardelijk. De voorzitter tot vier maanden schorsing en vier maanden voorwaardelijk. 'Ik werd door de KNVB verhoord alsof ik een crimineel was', klaagde Van der Brug. Van die schorsing trok hij zich overigens niets aan. 'Ik ging onverdroten door, schorsing of niet.' Maar binnen de gelederen van de Boys begon een aantal leden de revolutie te kraaien: Van der Brug moest van het toneel verdwijnen. 'Mij werd de toegang tot de bestuursvergadering ontzegd omdat ik door de KNVB geschorst was en de vereniging schade

zou berokkenen. Zij schakelden de KNVB in en zij werden door deze gemachtigd de vereniging te vertegenwoordigen. Voor mij was de lol er nu af en ik stopte met mijn activiteiten bij de club.'

Er kwam – vanzelfsprekend – een tegenbeweging: Van der Brug moet terug. Het bestuur werd gedwongen tot het uitschrijven van een buitengewone ledenvergadering en een van de leden die zaal Suisse binnenstapte was Gerrit van der Brug. 'Maar mij werd de toezegging ontzegd met een telex van de KNVB, waarin stond dat Van der Brug als zijnde geschorst geen toegang tot de ledenvergadering had. Nu werkte ik in Utrecht op het hoofdgebouw van de Spoorwegen, dat vlakbij het hoofdkantoor van de PTT stond. Daar had ik aan mijzelf een telegram verstuurd met daarin de tekst dat mij voor het bijwonen van deze buitengewone vergadering dispensatie werd verleend, ondertekend door de juridische afdeling van de KNVB. Na de aanwezigen daarvan op de hoogte te hebben gesteld, werd ik alsnog tot de vergadering toegelaten. De vergadering verliep zoals we verwachtten en de groep Van der Brug won overweldigend de verkiezing voor het voorzitterschap, want formeel stond ik niet als persoon kandidaat maar de groep.'

Kampioen

Voor de tweede keer was Gerrit van der Brug voorzitter van Zwolsche Boys. Absoluut hoogtepunt in die periode was het behalen van het kampioenschap in de hoofdklasse B in het seizoen 1983/84. Emmen en de Boys waren gelijk geëindigd en in Hoogeveen moest op 3 juni worden beslist wie de kampioensbeker in ontvangst mocht nemen. Van die wedstrijd heeft de voorzitter weinig gezien. 'Met de rust was het 1-0 voor de Boys door een doelpunt van Puck van der Horst. Toen had ik het niet meer en verliet het sportpark in de richting van Hoogeveen. In de verte hoorde ik een enorm gejuich, het werd 1-1. Steeds verder liep ik weg van het stadion. Het was net of ik het clublied van Zwolsche Boys hoorde. Langzaam keerde ik terug en vroeg aan politie die met de auto op de provinciale weg stond hoe de stand was, 1-2 zeiden ze. "Ja dat had ik wel verwacht", zei ik. "Ja, maar voor die lui uit Zwolle." Ik wist niet hoe

hard ik moest lopen om in het stadion te komen. En net, vlak voor het fluitsignaal voor het einde, stormde ik naar binnen en beleefde de overwinning. Zo kon ik de trainer (Ben Hendriks, red.) om de hals vliegen en was de foto in de krant weer geregeld, zoals ik drie jaar eerder Rein van Veen om de hals vloog bij het behalen van het kampioenschap van de eerste klasse?

In 1987 nam Van der Brug opnieuw afscheid als voorzitter van de Boys en werd hij tot erelid benoemd. En opnieuw bleek dat het afscheid niet definitief was, want er was begin jaren negentig een klus te klaren waarbij de hulp van Van der Brug maar wat goed kon worden gebruikt. In Zwolle-Zuid werd een nieuwe sportveldenaccommodatie aangelegd, dat volgens de plannen van het college door ZAC en Be Quick'28 zou worden gespeeld. Omdat De Vrolijkheid een heel andere bestemming ging krijgen, moest de Boys naar de bijvelden van de voetbalvereniging Berkum verhuizen. 'Dat zou de dood van de club zijn, omdat in deze wijk met zijn welvarende bevolking en zijn godsdienstige inslag de Boys geen leden zou krijgen en zeker geen jeugd. Bovendien zou ze inwonend zijn bij deze rijke zaterdagvereniging. Dus moest er wat gebeuren,' schrijft Van der Brug in zijn memoires. Het kwam uitstekend

van pas dat hij op dat moment voorzitter was van de commissie sport, volksgezondheid en milieu van de gemeenteraad. Zijn argumenten om niet Be Quick'28 maar de Boys met ZAC naar Zuid te laten verhuizen sloegen aan, ook al omdat Be Quick liever op het gemeentelijk sportpark aan de Ceintuurbaan wilde blijven.

Een juichende Gerrit van der Brug na het behalen van het kampioenschap in de hoofdklasse B op 3 juni 1984. (Foto Jan Drost)

De selectie uit 1983-1984 die het kampioenschap in de hoofdklasse B won. Links trainer Bennie Hendriks. (Foto Jan Drost)

Een delegatie van Zwolsche Boys onder leiding van Gerrit van der Brug biedt in 1990 wethouder Hans Dijkstra (in het midden met bril) een rapport aan over de verhuizing van de vereniging naar Zwolle-Zuid. Rechts van Van der Brug staan vier bestuursleden van de Boys: Gait Rigter, Jan Oosterhaar, Dick Bijker en voorzitter Frans Sijsens.

Van der Brug onderhield goede contacten met het bouwbedrijf Salverda. Hier een gezamenlijke praalwagen bij de Koninginnedagoptocht in 1993 in Ittersum, Zwolle-Zuid.

Voordelig

Als we de memoires van Van der Brug mogen geloven, is de verhuizing naar Zuid voor de Boys financieel uitermate voordelig geweest.

Dat zou dan onder andere te danken zijn aan de goede contacten die hij met het bouwbedrijf Salverda onderhield en de flinke vergoedingen die de club kreeg voor het achterlaten van de kantine en een geprivatiseerd deel van De Vrolijkheid, bij elkaar goed voor een bedrag van negen ton aan guldens. De relatie met de burens (ZAC) stond in die tijd onder druk, terwijl Van der Brug – zo schreef hij in zijn memoires – juist geprobeerd had tot samenwerking of zelfs een fusie te komen. Een naam had hij al bedacht, Zwolse Amateur Combinatie, afgekort ZAC. Maar dat viel tijdens een bijeenkomst van beide besturen, waarbij van de kant van ZAC twee leden aanwezig waren, niet in goede aarde. ‘Toen ik met het voorstel kwam, vlogen de beide heren zowat door het plafond. Hoe kwam ik er bij om een club die zowat honderd jaar bestond te willen fuseren met een vereniging van slechts tachtig jaar.’

Drie keer is scheepsrecht. Drie keer is Gerrit van der Brug voorzitter van Zwolsche Boys geweest en dus nam hij ook drie keer afscheid. Die laatste keer was op 27 oktober 1997, waarbij hij tot zijn verrassing door een vertegenwoordiger van de KNVB de zilveren bondsspeld kreeg uitgereikt. 'Ik zou hem in goud hebben gekregen als ik indertijd niet voor enkele maanden geschorst was geweest. Ik wilde niet vervelend doen en heb dat ding maar aanvaard al was het alleen maar voor het bestuur die dit aangevraagd had. Wat ik ze nog wel kwalijk neem is het feit dat zij mij niet tot erevoorzitter hebben benoemd', aldus Van der Brug in zijn memoires. Maar dat happy end zou er dus dertien jaar later alsnog voor hem komen. 'Dat me dit nog mag overkomen, maar ik ben er wel trots op', schreef hij bij die gelegenheid.

* Alle bij dit artikel afgebeelde foto's komen uit het Zwolsche Boys-archief, tenzij anders vermeld.

Bron

Gerrit van der Brug, *Memoires*, Niet gepubliceerd

Symbolisch moment bij het opleveren van het nieuwe complex in Zwolle-Zuid, directeur Teun Bouwhuis van Salverda overhandigt Gerrit van der Brug de sleutel: 'Wij gaan en Zwolsche Boys mag komen.'

Het was de grote wens van Gerrit van der Brug dat op de nieuwe accommodatie in Zwolle-Zuid een tribune kwam te staan. Een dragline was al aangerukt om onder het oog van onder andere de voorzitter met de graafwerkzaamheden te beginnen. Maar verder dan een groot gat ('het gat van Van der Brug' werd er gezegd) kwam men niet, want het project werd afgelast omdat de investering te groot zou worden.

Recent verschenen

Redactie

Catherine Wijnands, *Thuis in elke tijd. Het leven van Kate Kolff 1885-1974*. Walburg Pers, Zutphen 2018. 320 pp. ISBN 9789462493353. Prijs € 24.95.

In dit boek met de prachtige titel *Thuis in elke tijd* speelt Zwolle slechts een zijdelingse rol, maar dat is genoeg reden om het hier onder de aandacht te brengen. Catherine Wijnands beschrijft het leven van haar grootmoeder, de in Rotterdam in een gegoede familie geboren Kate Kolff. De beide dochters van Kate woonden allebei in Zwolle, hun echtgenoten waren werkzaam bij Reinders oliefabrieken. De schrijfster woonde (en woont nog steeds) en werkte ook bijna haar hele leven in Zwolle. Als *spin-off* van dit boek verscheen van haar hand in 2015 in het *Zwols Historisch Tijdschrift* het artikel '1945 in Zwolle, familiebriefven over oorlog en bevrijding' (*ZHT* 32, 2015, nr. 1).

In deze biografie trekt ruim een eeuw geschiedenis voorbij aan de hand van het leven van een 'gewone' vrouw, gewoon tussen aanhalingstekens want we spreken hier natuurlijk wel over een leven uit de hogere burgerij. Maar het boek overstijgt met gemak het nostalgie gehalte. De drijfveer voor de schrijfster was ook niet het boekstaven van louter dierbare familieherinneringen, maar om een verhaal te laten zien van volharding in tijden van ondergang en wederopbouw, met een beslissende rol voor vrouwen die ieder voor zich op hun eigen manier vorm hebben gegeven aan het Nederland van de afgelopen anderhalve eeuw. De schrijfster draagt haar boek daarom ook op aan alle naamloze vrouwen in de schaduw van de geschiedenis, aan wie de herinnering alleen nog voortleeft in het geheugen van hun families.

Catherine Wijnands is daarin volledig geslaagd. Haar grootmoeder Kate Kolff is zeker niet meer naamloos. Vanwege dit boek, maar ook

omdat Els Kloek (schrijfster van *1001 Vrouwen uit de Nederlandse geschiedenis*), die in november jl. bij de presentatie het eerste exemplaar in ontvangst nam, haar zal opnemen in het *Digitaal Vrouwenlexicon van Nederland (DVN)*.

Catherine Wijnands is inmiddels met haar volgende project bezig, op verzoek van Walburg Pers schrijft ze nu een boek over honderd jaar Vrouwenkiesrecht. We kijken er al naar uit! En wat betreft *Thuis in elke tijd*: van harte aanbevolen!

Anna Dlabacova en Rijklof Hofman (red.), *De Moderne Devotie. Spiritualiteit en cultuur vanaf de late Middeleeuwen*. WBooks Zwolle, 2018. 272 pp. ISBN 9789462582958. Gebonden. Prijs € 24.95.

Over de Moderne Devotie is natuurlijk al heel veel geschreven. Maar dit is het eerste overzichtswerk waarin deze laatmiddeleeuwse beweging in al haar schakeringen in een bredere historische context wordt geplaatst. Met aandacht voor haar Europese uitstraling, inspiratiebronnen, parallelle stromingen, de beeldvorming door de eeuwen heen en de moderne varianten. Dit is neergezet in honderd korte verhalen en prachtig geïllustreerd en vormgegeven. Ook van harte aanbevolen!

Mededelingen

Prijz voor Jan ten Hove

Voor zijn boek *Arnichem, buitenplaats aan de Vecht* is aan Jan ten Hove in oktober jl. de Ithaka-prijs van de Stichting Kastelen, Buitenplaatsen en Landgoederen (KBL) toegekend. De Ithaka-prijs is een jaarlijkse onderscheiding voor het beste onderzoek of publicatie over Nederlandse kastelen, historische buitenplaatsen en landgoederen. Er is een geldbedrag aan de prijs verbonden.

Arnichem, buitenplaats aan de Vecht werd besproken in het *Zwols Historisch Tijdschrift* nr. 2 van dit jaar.

Wij feliciteren Jan ten Hove van harte met dit landelijk blijk van waardering voor zijn werk!

Grote Zwolle Quiz 2019

De Grote Zwolle Quiz zal komend jaar plaatsvinden op **dinsdag 29 januari**.

Dit keer op een bijzondere locatie, namelijk de Panoramazaal van het stadhuis. Inschrijven kan vanaf januari voor teams van minimaal twee, maximaal vier personen.

Quizmaster is als vanouds Frank Inklaar. Organiserend comité verder Annèt Bootsma, Wim Huijsmans, Johan Teunis en Jan van de Wetering. Hou voor nadere informatie de website van de vereniging in de gaten,

www.zwolsehistorischevereniging.nl

Deelnemers aan de Grote Zwolle Quiz 2018. (Foto Jan van de Wetering)

Quizmaster Frank Inklaar in actie. (Foto Jan van de Wetering)

Kerst- en nieuwjaarswens

*Het bestuur van de Zwolse Historische
Vereniging en de redactie van het
Zwols Historisch Tijdschrift wensen al
hun leden en lezers ...*

Prettige Kerstdagen en een gezond 2019!

Grote Markt, 2018. (Internet)

Auteurs

Harry Bouwhuis (1951) is als free-lance sportjournalist werkzaam voor onder meer *De Stentor* en weekblad *De Swollenaar*. In 2008 portretteerde Bouwhuis, met beeldend kunstenaar Henk Heideveld, bekende PEC-voetballers in het boek *Eregalerij*. Verder leverde hij bijdrages aan verhalenbundels zoals *Oost West, verhalen uit de Kop van Overijssel* (2013) en werkte hij mee aan het boek *De finale van '77*. In de periode 2010 tot 2013 schreef hij verhalen voor het Zwolse *Uit Magazine*. Bouwhuis is oud-muzikant.

Wim Huijsmans (1948) was jarenlang als archivaris verbonden aan het Gemeentearchief Zwolle en na de fusie aan het Historisch Centrum Overijssel. Hij is nu als vrijwilliger betrokken bij diverse historische projecten.

Steven ten Veen (1943) is bijna veertig jaar werkzaam geweest in de journalistiek. Bij de *Zwolse Courant* was hij ruim twintig jaar chef van de stadsredactie en bij de *Stentor* de eerste lezersredacteur. Na zijn vervroegde uittreding in 2003 is hij op vrijwillige basis redactioneel werk gaan doen. Sportgeschiedenis heeft zijn speciale interesse.

Arnoud de Vries (1995) is journalist en sinds 1999 lid van Zwolsche Boys.

Colofon

Het **Zwols Historisch Tijdschrift** is een uitgave van de Zwolse Historische Vereniging en verschijnt viermaal per jaar. Leden van de vereniging krijgen het tijdschrift gratis toegezonden.

Redactie Zwols Historisch Tijdschrift

Annèt Bootsma-van Hulten, eindredacteur,
Wim Huijsmans, Frank Inklaar, Harry Stalknecht,
Steven ten Veen, Jan van de Wetering

Redactieadres

Wipstrikkerallee 71, 8023 DV Zwolle
E-mail: annetbootsma@home.nl

Bestuur Zwolse Historische Vereniging

Henja van Nieukerken, voorzitter
Martin Guldemon, secretaris
Hilbert van der Zwaag, penningmeester
Annèt Bootsma-van Hulten (ZHT), Jan Kam, Johan Teunis

Website

www.zwolsehistorischevereniging.nl

Secretariaat Zwolse Historische Vereniging

Martin Guldemon
Pilotenlaan 29, 8017 GG Zwolle
E-mail: info@zwolsehistorischevereniging.nl

Ledenadministratie en nieuwe leden

Adreswijzigingen en lidmaatschap:
www.zwolsehistorischevereniging.nl of tel. 038 4651735
Opzeggingen: vóór 1 december lopend kalenderjaar

Tarief lidmaatschap	25 euro per jaar
Bankrekening	NL46 INGB0005570775
	tnv. Zwolse Historische Vereniging

Vormgeving, opmaak en druk ZHT

Vormgeving: Rob van den Elzen bno (†)
Vormgeving omslag: Buro 1 Hoog
Opmaak: Different Design Deventer
Druk: Zalsman, Zwolle

ISSN 0926-7476 © Zwolse Historische Vereniging

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, scan, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Kunst HUREN of KOPEN?

Ontvang nu
€ 100,-
spartegoed!

Vraag een
GRATIS proef-
plaatsing aan

IQ KUNST UITLEEN & GALERIE
MARSWEG 42 | ZWOLLE | **IQ.NL**
DI - VR: 10 - 17 uur | ZA: 11 - 17 uur

BESCHERM JE OGEN
NET ZO GOED ALS JE HUID

NICO BRILLEN & LENZEN

Diezerpoortenplas 30 - 32 • Zwolle • Tel: 038 - 421 88 61 • www.nicobrillenzwolle.nl

Zwolse Historische Vereniging

Vertelt al 35 jaar het 'Verhaal van Zwolle'

vier keer per jaar het *Zwols Historisch Tijdschrift*
en gratis toegang tot thema-avonden

**Word nu lid
voor slechts 25 euro per jaar!**

Opgave lidmaatschap via:
www.zwolsehistorischevereniging.nl

De Zwolse Historische Vereniging participeert in
het Erfgoedplatform Zwolle

Het Vrouwenhuis | **ZWOLLE**

Rondleiding op afspraak

038 422 48 23

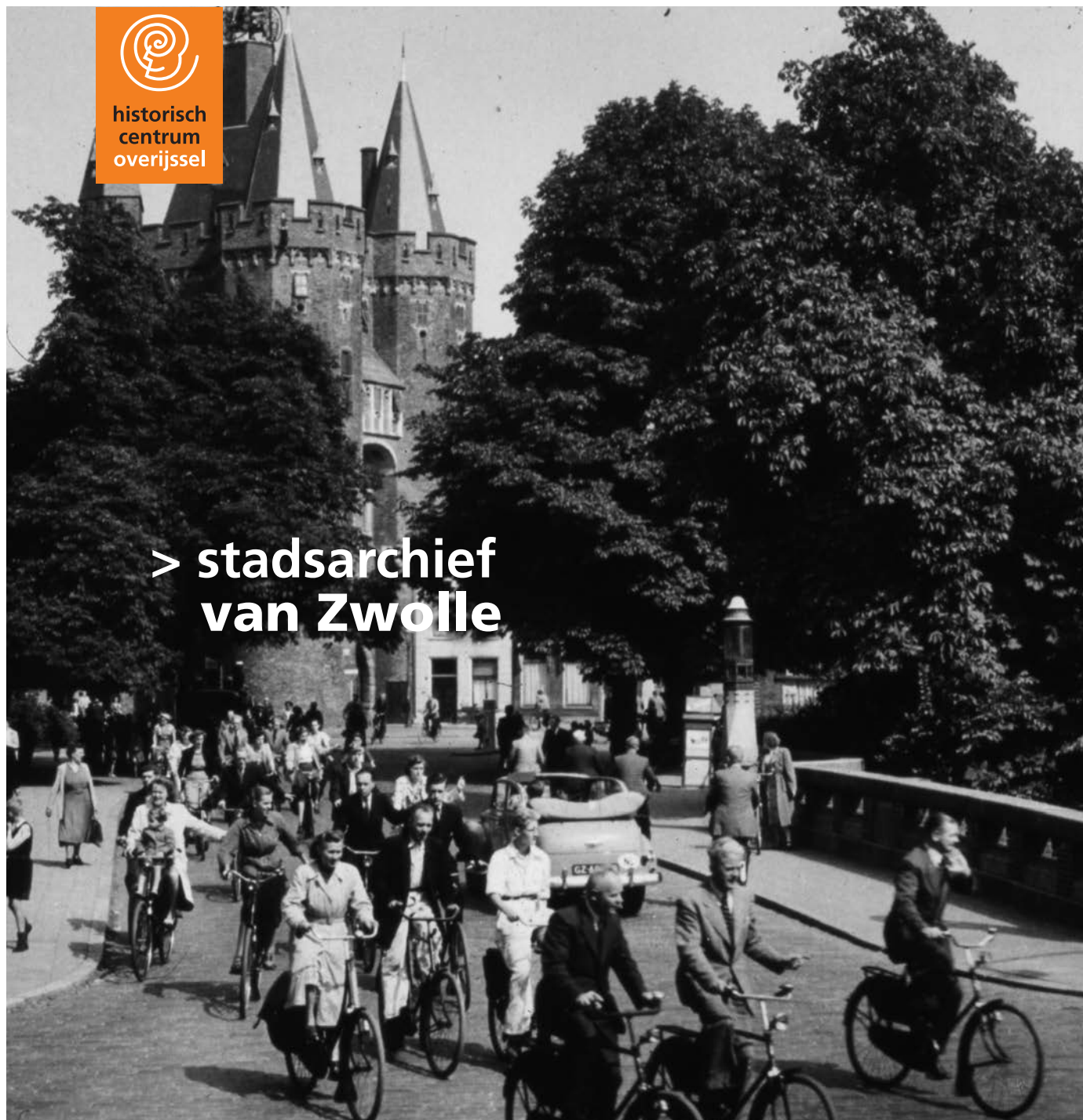
www.vrouwenhuiszwolle.com

Voorstraat 46, 8011 ML Zwolle

historisch
centrum
overijssel

> stadsarchief van Zwolle

www.historischcentrumoverijssel.nl

zalsman

Trots en kleurrijk

Zalsman. Dé grafimedia-partner om samen communicatieprojecten tot een succes te maken. Communicatie op papier en/of digitaal voor een eerlijke prijs met ongekend snelle levertijden. Een brede dienstverlening waarbij u centraal staat. Voor al uw wensen op het gebied van drukken, printen, web2print en logistiek hebben wij een passende oplossing. Of u nu regionaal of internationaal opereert, in de zorg, bedrijfsleven, sport of bij de overheid, wij helpen u graag van al uw producties en projecten een succes te maken.

T (038) 467 00 70
www.zalsman.nl

Drukken • Printen • ICT • Web2Print • Warehousing